

De Korhaan

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

jaargang 51, nummer 2
juni 2017

INHOUD

Van de voorzitter / van de redactie	3
Koekoek	4
Leucistische kolgans	5
Winterkoning	6
Oostvaardersplassen exc.	9
Vogelringstation	10
Jubileum	14
Eempolder excursie	17
Uit de hand gelopen foto vergrote	18
Fotoexpositie	19
Krakeend	24
Oeverwaluw	26
Huiszwaluwen	29
Ijsvogels	32
Tijdschriften	34
Boekbespreking	36
Programma	37
Info vereniging	39
achterpag koekoek	40
Adressenlijst	74

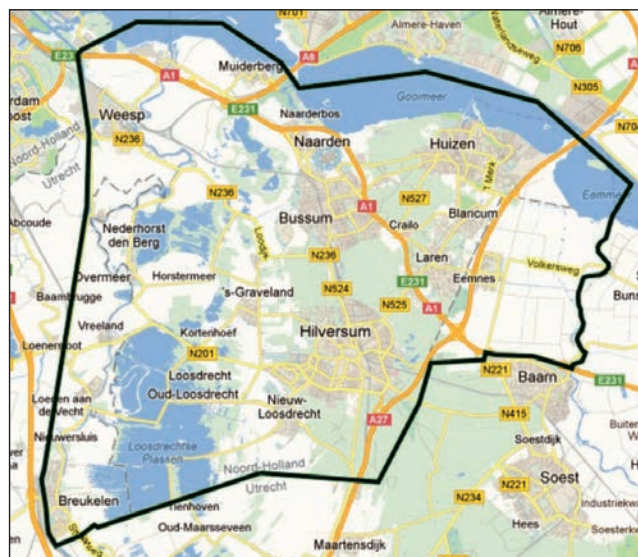

FOTO'S OP DE OMSLAG

Foto op de cover: **Koekoek**

Met de complimenten van de redactie: Fotografie, *Roelof Molenaar*

Foto achterkant: **kleine karekiet voert jonge koekoek.**

Het werkgebied van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

INFORMATIE

Contributie en lidmaatschap

De contributie van de vogelwerkgroep bedraagt minimaal €20,- per jaar. Het lidmaatschap is inclusief ons verenigingsblad De Korhaan. Leden uit één gezin, of samenwonenden kunnen huisgenoot-lid worden. De contributie is dan minimaal €7,- per jaar. Je ontvangt dan geen tijdschrift.

Opzeggen van het lidmaatschap graag vóór 1 november van het lopende kalenderjaar.

Schenkingen

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is als ANBI aangemerkt en daardoor zijn uw giften onder voorwaarden aftrekbaar bij de Belastingdienst. Daarnaast kunt u in uw testament een legaat opnemen ten gunste van de VWG. Het is gewenst dit wel met uw notaris te bespreken.

Verenigingsorgaan van
Vogelwerkgroep
Het Gooi en Omstreken
Verschijnt 4 x per jaar

Jaargang 51
nummer 2, juni 2017
ISSN: 0929-8762

Redactie

Renee Beekman
Dick Jonkers
Paul Keuning
Wobbe Kijlstra
Jelle Hogenbirk
Hans Hover
Carla van Lingén

Rob Moolenbeek
Ton van den Oudenalder
(ad interim)

Redactieadres
redactie@vwggooi.nl
Wobbe Kijlstra (ad interim)
Stam 26, 1275 CJ Huizen
035 - 526 8281

Ledenadministratie
ledenadministratie@vwggooi.nl
Egbert Leijdekker
Dr. A. Kuyperslaan 18a
1402 SC Bussum
06 83567957

Advertenties

In overleg met de redactie

Drukkerij

BakkerBaarn

Inleveren kopij

Uiterlijk: 28e van de maand december, maart, juni of september

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren. De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

Van de voorzitter

VOORZITTER

Ons jubileumjaar met als thema 'vogels voor iedereen' is goed begonnen met een zeer druk bezochte jubileumavond op 1 februari. De belangstelling om aan de avond deel te nemen overtrof alle verwachtingen. Gerekend werd op max 200 tot 250 deelnemers, maar het werden er uiteindelijk ruim 350. Dat vergde even het nodige schakelen in de organisatie, maar het werd een heel leuke, gezellige en gevarieerde avond. Een bijzonder moment op de avond was de uitreiking van de Koninklijke Onderscheiding aan onze totaal verraste Dick Jonkers. Meer over de jubileumavond vind je elders in deze Korhaan

Het grote aantal deelnemers aan de jubileumavond zorgde er voor dat er direct al heel veel exemplaren van onze jubileumuitgave 'Gooise Vogels' uitgedeeld konden worden. De publiciteit rond deze uitgave leidde tot een onverwacht hoge belangstel-

ling in de boekwinkels. In hoog tempo werd de ene na de andere boekwinkel voorzien, om aan de vraag te kunnen voldoen. Ook zijn grote aantallen van de vooraf bestelde boeken geleverd aan GNR en andere organisaties en aan verschillende bedrijven. Het lijkt erop dat we er goed aan gedaan hebben, om voor een ruime oplage van 2500 te kiezen.

Na deze jubileumavond voor en door de leden willen we in ons jubileumjaar vooral onze passie voor vogels delen met onze omgeving. Hiervoor is een serie publieksexcursies gepland en gaat een prachtige fototentoonstelling op tournee door ons werkgebied. Ook het 'jubileumproject' gericht op jeugdeducatie is van start gegaan. Een oproep tijdens de jubileumavond heeft al direct geleid tot een mooi team van leden, die hier mee aan de slag gaan. Heb je belangstelling, schroom niet om contact op te nemen.

Ook de pers is het niet ontgaan, dat we als vogelwerkgroep een bijzonder jaar hebben en dat er veel leuke dingen te melden zijn over onze vogelwerkgroep, de vogels en de natuur in ons werkgebied. Lokale en regionale kranten, radio en TV hebben er al de nodige aandacht besteed en dat zal ook de rest van het jaar naar verwachting nog het geval zijn. 'Vogels voor iedereen' .....wordt vervolgd.

Piet Spoorenberg

Van de redactie

REDACTIE

Na het dubbeldikke jubileumnummer was het voor de redactie van de Korhaan even uitblazen. De positieve reacties hebben ons deugd gedaan. Toch was het vele werk en ook gedoe reden om als redactie een pas op de plaats te maken. Paul Keuning heeft besloten om een stapje terug te doen. We willen hem ook langs deze weg bedanken voor zijn inzet en gelukkig raken we hem niet kwijt als lid van de redactie. Niettemin zijn we tot de slotsom gekomen dat als we naar de toekomst toe een Korhaan willen blijven maken die alle leden van ons gewend zijn, dat we dan alle posities dubbel bezet moeten hebben. Alleen dan maken veel handen licht werk. Op het gebied van de tekstredactie

zijn we goed voorzien. Voor wat betreft de rollen van eindredacteur en opmaakredacteur zijn we op zoek naar versterking. Met respectievelijk Wobbe en Hans is hier de basis te smal.

Wil je meer weten, stuur dan een mailtje naar redactie@vwggooi.nl.

Genoeg over deze redactionele perikelen. Wij zijn blij dat er weer een nieuwe Korhaan op de mat ligt met natuurlijk een terugblik op de jubileumavond en verder weer gewoon back to business, met de nodige artikelen waar het binnen onze Vogelwerkgroep om te doen is. Het werk van de verschillende werkgroepen, verslagen van excursies, vogels uit het werkge-

bied die in het zonnetje worden gezet en dat voorzien van prachtige foto's van leden van onze vogelwerkgroep.

Veel leesplezier

Koekoek Vogel van het Jaar 2017

Het is niet de eerste keer dat de koekoek vogel van het jaar is, alleen was het toen regionaal en alleen binnen het onderzoeksgebied van de eigen Vogelwerkgroep. Het jaar waarin de aandacht voor deze door zijn opvallende vogel werd gegeneerd was 2010.

Vogelbescherming
NEDERLAND

Sovon

Het initiatief sloeg aan en werd een groot succes. Maar liefst 286 waarnemingen werden verzameld door 122 waarnemers. Een berekening om vast te stellen om hoeveel territoria het dan zou gaan leverde 39 broedparen op. Het werkelijke aantal zal hoger zijn geweest, maar hoeveel zal nooit duidelijk worden omdat geen echte, op de koekoek gerichte, territoriumkartering is uitgevoerd. In onze eigen avifaunapublicatie 'Vogels tussen Vecht en Eem' uit 1987 komen we nog tot de kwalificatie "vrij talrijke broedvogel", ofwel minimaal 251 broedparen.

Stand van de koekoek

Uit landelijke broedvogelinventarisaties blijkt, dat de stand van de koekoek al tientallen jaren achtereen terugloopt. De oorzaken daarvan zijn niet duidelijk. Waarschijnlijk gaat het om een combinatie van factoren, waarbij klimaatverandering een belangrijke rol zou kunnen spelen. Sovon Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland hebben daarom hun krachten gebundeld en 2017 uitgeroepen tot het jaar van de koekoek. Speerpunt is een zoektocht naar de leemten in kennis over de koekoek. En door publiciteit te zoeken, de belangstelling te wekken voor het wel en wee van deze bedreigde soort.

Nieuwsbrief

Als coördinator voor het werkgebied van de Vogelwerkgroep fungeert Dick Jonkers. Deze nieuwsbrief is een oproep aan iedereen om waarnemingen van koekoeken in ons verspreidingsgebied te melden via de website www.vwggooi.nl. Degenen die onverhoopt nog geen gebruik maken van een pc kunnen hun waarneming schriftelijk doorgeven aan de coördinator (Koggewagen 3, 1261 KA Blaricum), of telefonisch (035-52 604 56 of 06 536 105 90). Bij het doorgeven van de melding zijn de volgende gegevens van belang: waarnemer, aantal koekoeken, datum, waarnemingsplek, gehoord/gezien, en eventueel ander gedrag.

In mei leggen alle vogels een ei behalve de koekoek en de griet die leggen in de meimaand niet

Rectificaties

Jubileumnummer

Een gebrekkige administratie mijnerzijds van de aangeleverde foto's heeft tot een serie naamsverwisselingen geleid bij de vermelding van de fotografen in het jubileumnummer. Ik kwam eerlijk gezegd óm in de ruim honderd foto's die in het jubileumnummer zijn opgenomen. In overleg met Hugo Weenen heb ik mijn documentatie verbeterd. Op twee na kon ik de juiste namen achterhalen. Met excuses voor deze missers, hierbij de juiste vermelding van de makers van de foto's:
pag. 7 grauwe ganzen
deze foto is niet van Frieda van den

Berg, naam fotograaf ?

pag. 29 watersnip foto Roelof Molenaar

pag. 30 kleine karekiet foto Kees Maring

pag. 35 houtduif deze foto is niet van Bertus, naam fotograaf ?

pag. 49 grutto foto Frans van Lier

pag. 58 torenvalk foto Roelof Molenaar

pag. 62 Eempolders foto Hugo Weenen

pag. 65 Op deze foto ziet u kluten i.p.v. futen

Nogmaals dank fotografen, voor het eenmalig beschikbaar stellen van uw foto's!

Eieren rapen door weidevogelbeschermers?

Dan nog heb ik Rob Kole geen recht gedaan door op pagina 17, 3^e kolom in zijn ingekorte bijdrage te suggereren dat de groep weidevogelbeschermers in de Eempolders, met g op het eind, want er zijn meerdere polders, aanvankelijk meehielp met het eieren rapen. Rob vroeg om het rechtzetten van dit idee. Rob gaf in zijn artikel aan dat enkele van de eerste weidevogelbeschermers van eierappers geleerd hadden om nesten te zoeken in het veld. Gert Bieshaar had met stijgende verbazing gelezen dat nota bene de weidevogelbeschermers meegeholpen zouden hebben met het rapen en schudden van eieren! Hierbij is deze valse weergave van de feiten voorgoed rechtgezet, enkel het vinden van de nesten hebben ze geleerd van de rappers.

Een partieel leucistische kolgans in de Overscheense polder op 26 februari 2017

(*Anser albifrons*)

R.G. (Rob) Moolenbeek

Leucisme is het geheel of ten dele ontbreken van melanine (de vormen eumelanine en phaeomelanine) in veren van vogels. Melanine is het zwarte of bruine pigment in veren.

Door het ontbreken van dit pigment zijn de veren wit van kleur. Een vogel kan leucistisch zijn in alle veren, maar ook in een deel ervan, vaak symmetrisch verdeeld. Ook na de rui blijven de nieuwe veren wit. Geheel witte vogels kunnen leucistisch zijn maar ook albino's, die hebben echter altijd rode ogen.

Een vogel kan ook witte veren hebben door een andere oorzaak; vaak wordt dit in de loop der jaren na het ruien soms erger. Dit heet 'verwitting' en wordt in het Engels aangeduid als 'progressive greying'. Je ziet dit verschijnsel vaak optreden bij merels,

Leucistische kolgans (foto gemanipuleerd)

Hans Hover

kauwen en zwarte kraaien. Bij wilde ganzen komt leucisme niet veel voor. Noch op het internet, noch in de literatuur

wordt er veel melding van gemaakt. Heel opvallend was dan ook een kolgans in een kleine groep soortgenoten in de Overscheense Polder in Naarden op 26 februari 2017.

De vogel viel direct op vanwege zijn ietwat driehoekige witte vlekken op de zijkanten en aan de voorkant viel zijn witte borst op.

Omdat vooral aan de voorzijde het witte deel strak afstak ten opzichte van de normaal gekleurde hals en omdat de witte vlakken aan beide zijden van de vogel gelijk waren, vermoed ik dat het hier leucisme betreft. De adulte vogel was gepaard met een normaal gekleurde kolgans. Omdat deze vogel individueel herkenbaar is, lijkt het mij zinnig dit te melden.

Om een indruk te geven hoe de vogel eruitzag is een gefotoshopte foto van een kolgans bijgevoegd. Voor dit laatste dank aan Jelle Hogenbirk en Hans Hover voor het beschikbaar stellen van de foto van de kolgans.

Wat zien ik Eikelende kauwen

Dick A. Jonkers

In de derde week van oktober 2016 lag de bodem onder de eikenbomen na overvloedige val, op veel plaatsen bezaaid met eikels, waarop naar hartenlust werd gehakt en gebeiteld door vele tientallen kauwtjes. Dat ging niet van een leien dakje. Ze probeerden er, door een eikel onder hun poot vast te klemmen, een gat in te hakken. De 'vruchten' sprongen alle kanten op. De kauwtjes vlogen, of liepen en dansten luid kakelend door elkaar heen. Ze waren met elkaar aan het eikelen, om het zo maar eens te zeggen. De bekende schrijver Achilles Cools, die veel publiceerde over kauwen, vermeldt het gebruik van gereedschap. Hiervoor gebruiken de kauwen een steentje, dat ze in het gat van een eikel wrikken. Ook gebruiken de torenkraaien, zoals ze ook wel worden genoemd, een harde ondergrond als aambeeld. Van een aantal heb ik gezien, dat zij wegvlogen met een eikel in hun snavel. Mogelijk gingen deze exemplaren een wintervoorraad aanleggen, zoals gaaien dit ook doen.

Geringde winterkoning

Fons Bongers

Is de winterkoning een standvogel? Zeg het maar . . . .

Rudy Schippers

Op Oud Valkeveen is de winterkoning één van de meest algemene vogels die we het hele jaar door kunnen zien. Aan het eind van het broedseizoen ringen we jaarlijks enkele tientallen jonge vogels zoals hieronder weergegeven:

geringde jonge winterkoningen

	mei	juni	juli
2014	1	14	14
2015	0	18	0
2016	3	14	12

Omdat we het hele jaar door vangen krijgen we niet alleen de lokale vogels in de netten maar waarschijnlijk ook vogels uit de omgeving of misschien zelfs vanuit andere streken (dispersie

van jonge vogels). Men zou verwachten dat er een piek is aan het eind van het broedseizoen en dat daarna de aantallen afnemen, maar dat is niet altijd het geval. Het blijkt dat er in sommige jaren een duidelijke piek is in oktober op het moment dat we veel trekvogels in de netten aantreffen. De herkomst van deze vogels is niet altijd duidelijk omdat er maar weinig geringd zijn. Ook op de kuststations en op de Waddeneilanden worden in oktober aanmerkelijk hogere aantallen winterkoningen gevangen dan gedurende het broedseizoen of kort daarna. Sommige van die vogels komen uit noordelijke gebieden en

anderen komen uit het oosten. Dit patroon is echter niet constant en het lijkt erop dat we met jaarlijks fluctuerende aantallen te maken hebben. Zo werden in 2016 vooral veel winterkoningen aangetroffen na een lange periode met wind uit het oosten en we vermoeden daarom dat een deel van deze vogels door die wind naar ons gebied gebracht is. In andere jaren, zoals in 2015, is dat effect bij Oud Valkeveen veel minder hoewel op de Waddeneilanden ook toen in de herfst relatief grote aantallen winterkoningen werden aangetroffen. Bij de Gooimeerkust vingen wij in de jaren 2007, 2009, 2014 en 2016 aanzienlijk

meer winterkoningen in oktober dan in de rest van het jaar. Gedurende de herfst wordt er vaker geringd dan in het voorjaar en maar beperkt tijdens de

Bij Ventes Ragas in Litouwen zijn in september 2016 in totaal 1028 winterkoningen geringd en in oktober zelfs 1862. Dit is het belangrijkste

ongeveer even groot als een bladkoning en maar ietsje groter dan een goudhaan of vuurgoudhaan maar die zijn veel slanker en hebben alle drie relatief veel

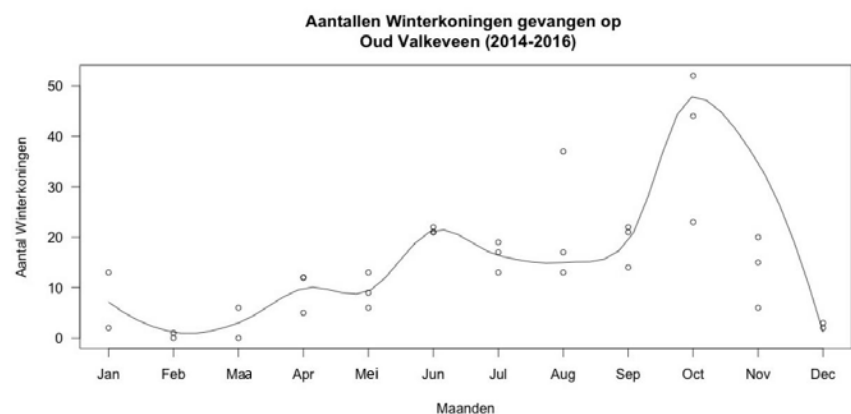
Aantal gevangen winterkoningen per maand bij Oud Valkeveen

	jan	febr	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec	totaal	nieuw	terug	Max / dag (datum)
2014				5	9	21	17	13	22	44	15		146	101	45	11 (1 nov)
2015	13	1	6	12	6	21	13	37	21	23	20	3	176	109	67	15 (28 jun)
2016	2	0	0	12	13	22	19	17	14	52	6	2	159	102	57	14 (9 okt)
totalen	15	1	6	29	28	64	49	67	57	119	41	5	481	312	169	

wintermaanden. Het bovenstaande beeld is daarmee vertekend maar ook wanneer we die aantallen per vangdag

ringstation van de Baltische staten waar veel doortrekkende vogels gevangen worden die afkomstig zijn uit noordoost

langere vleugels. Daarnaast wegen ze aanzienlijk minder. Het gemiddelde gewicht van een winterkoning ligt tussen de 8.5 en 9 gram met een vleugellengte van 48 mm terwijl een goudhaan of vuurgoudhaan 5,3 tot 5,4 gram weegt met vleugels van 51-53 mm. Een bladkoning weegt zo'n 6,8 gram en heeft een gemiddelde vleugellengte van 57 mm. Vooral de bladkoning is daarmee duidelijk een lange afstandstrekker. Al deze maten zijn berekend op de vangsten van oktober 2016 bij Oud Valkeveen.

zouden aangeven zullen er in oktober hogere waarden te zien zijn. Voor België zijn de gegevens over terugvangsten recentelijk beschikbaar gekomen en daaruit blijkt dat in België geringde winterkoningen regelmatig uit heel Frankrijk worden teruggemeld en sommigen zelfs uit Spanje of Marokko. Daarnaast ook uit Engeland, Polen, Litouwen, Nederland, Duitsland en de Scandinavische landen. In Noorwegen geringde winterkoningen werden teruggevonden in de buurlanden en zelfs tot in België toe. Nederlandse gegevens zijn momenteel beperkt beschikbaar, maar ook daaruit blijkt dat vogels uit Zweden, Noorwegen of Litouwen in Nederland zijn terug gevangen. Daarmee wordt het beeld bevestigd dat sommige winterkoningen wel degelijk ver weg kunnen vliegen. Een op het eiland Gotland in de Oostzee bij Zweden geringde winterkoning werd teruggevangen in Zuid Spanje, een afstand van ongeveer 2500 km. Ook enkele in de Baltische landen geringde vogels, werden op meer dan 2000 km in zuidwestelijke richting teruggemeld.

Europa. In Nederland worden met regelmaat vogels, die eerder bij Ventes Ragas geringd zijn, teruggevangen. De aantallen winterkoningen bij Ventes Ragas suggereren duidelijk een doortrek, vooral wanneer we die aantallen vergelijken met de 49 winterkoningen die daar in de maand april gevangen zijn.

Ook uit Falsterbo in Zuid Zweden zijn gegevens beschikbaar. Dat de winterkoning wel degelijk trekgedrag vertoont valt af te leiden uit het feit dat daar in de loop der jaren meer dan 34.000 winterkoningen zijn geringd. Er zijn helaas maar weinig terugmeldingen maar die komen wel uit alle gebieden tussen Zuid Frankrijk en de Scandinavische landen. Uit al deze gegevens blijkt dat er in Nederland in de herfst en de winter meer winterkoningen zijn dan in het voorjaar en de zomer, waarmee dewinterkoning zijn naam eer aan doet. Met hun korte vleugels en compacte bouw is het voor winterkoningen niet makkelijk om op eigen kracht lange afstanden te overbruggen. Ze zijn

Het verspreidingsgebied van winterkoningen strekt zich uit van West-Europa tot aan Noordoost-Azië en er zijn verwante soorten in Amerika en de Himalaya. Van onze winterkoning zijn in Noordwest-Europa 8 ondersoorten bekend, waarvan er 7 gevonden worden ten westen van het Europese vasteland. Naast de nominaat *Troglodytes t.troglodytes* is de Britse *T.t.indigenus* de meest voorkomende ondersoort, maar ook IJsland, de Faröer, de Shetland eilanden, de Hebriden en twee kleinere eilandgroepjes, Fair Isle en St.-Kilda kennen hun eigen ondersoorten. In Engeland wordt naast de Britse ondersoort ook geregeld de continentale ondersoort gevonden. De verschillen bestaan in hoofdzaak uit kleurschakeringen, het formaat en de mate van gestreepteheid en daarnaast schijnen er ook verschillen te zijn in hun zang. Vermoedelijk zijn al die ondersoorten ontstaan door isolatie van verdwaalde winterkoningen die met oostelijke winden naar de eilanden zijn geblazen.

In totaal 386 van de 967 winterkoningen, die sinds 1997 op Oud

Naarden en Oud Valkeveen zijn geringd, betreffen jonge vogels, die waarschijnlijk daar, of in de naaste omgeving geboren zijn. Het gaat dan over de jonge vogels geboren tijdens de CES periode tussen half april en half augustus. Winterkoningen kunnen tot drie broedsels hebben, vandaar de late datum van half augustus. Van die 386 vogels zijn er maar 17 in een daaropvolgend jaar teruggekeerd en hebben daar mogelijk gebroed. Er is dus maar heel beperkt sprake van plaatstrouw aan hun geboortegrond.

Twee winterkoningen die in 2013 geboren zijn hebben waarschijnlijk gebroed in zowel 2014 als 2015. Vanuit de Gooimeerkust is er nooit een winterkoning buiten ons gebied

teruggevangen en wij hebben zelf maar één keer een vreemdeling in de netten gehad. Dat was een winterkoning die als jonge vogel in Scherenwelle bij Kampen was geringd en twee jaar later bij Oud Naarden werd teruggevangen.

Het lijkt er dus op dat de meeste winterkoningen die op Oud Valkeveen gevangen worden daar niet zijn geboren en waarschijnlijk ook niet in de directe omgeving. Dat geldt met name voor de oktobervangsten. Van al die oktobervangsten zijn maar 6 vogels in het gebied gebleven tot aan het broedseizoen. Ook komen minder dan 5% van de winterkoningen terug naar hun geboortegrond. De conclusie of daarmee onze winterkoningen al dan niet standvogels, zijn laat ik graag aan

de lezer over.

* Informatie voor dit artikel is mede verzameld door leden van het Vogelringstation Het Gooi en met name door Rob Moolenbeek, Pascal Gijsen en Christian Brinkman gaven suggesties op het manuscript.

Mededeling VRS het Gooi nr. 28

Donderdag 21 september 2017

Lezing door Koos Dijksterhuis over DE SPREEUW

Aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur in de Drie Dorpen in Ankeveen

Koos Dijksterhuis schrijft een veel gelezen dagelijkse column in Trouw over de natuur. Uit zijn stukjes blijkt een grote liefde voor alles wat leeft. Hij verwondert zich over het ogenschijnlijk gewone, waar vaak een verrassend verhaal achter zit. Vorig jaar verscheen zijn boek 'De spreeuw' waarin hij op de voor hem kenmerkende manier zijn grote liefde voor deze fascinerende vogel beschrijft.

Wie kent niet de grote wolken spreeuwen in het najaar als ze aan het einde van de middag op zoek gaan naar hun slaapplek? Wie kent niet het vriendelijke gemurmel van een groepje spreeuwen in een naburige boom? Spreeuwen zijn gezellige dieren, die veelal in de buurt van menselijke bewoning broeden. Elk voorjaar kun je vanonder dakpannen, vanuit boomgaten en andere natuurlijke holen en nestkasten jonge spreeuwen luid horen bedelen. De oudervogels vliegen maar liefst 18 uur per etmaal af en aan. Emelten, de larven van de langpootmug en rupsen, blijken het belangrijkste voedsel. Zo voert de KNVB actie om bij voetbalvelden nestkasten voor spreeuwen op te hangen. Ook op golfbanen is de spreeuw een geliefde vogel.

Maar het gaat niet best met deze vogel. Het aantal broedparen is in de afgelopen decennia sterk teruggelopen.

Allerlei thema's over de spreeuw passeren de revue. Dijksterhuis wisselt de informatie af met persoonlijke verhaaltjes die al even lezenswaardig zijn. Van twee spreeuwnesten onder zijn dak bijvoorbeeld. Hij dacht dat ze beide een tweede legsel hadden. Maar de onderzoekers brommen dat verhaal een beetje weg. "Weet je zeker dat het dezelfde spreeuwen waren?"

Met De spreeuw schreef Koos Dijksterhuis een publieksboek over een heel bekende vogel. Dat juist zo'n vogel nog zoveel geheimen heeft, maakt het leuk om op 21 september te komen.

Excursie Oostvaardersplassen

22 januari 2017

Hans Hover

Het was behoorlijk koud op 22 januari, maar gelukkig stond er weinig wind. Negentien VWG-enthousiastelingen waren naar station Bussum-Zuid gekomen om van daar naar de Oostvaardersplassen te rijden, natuurlijk met zo weinig mogelijk auto's. Er werd door de excursieleiders gekozen voor een route die ons langs wisselende landschappen zou voeren. Het was prachtig, wit met bevroren bomen en struiken en een stralende zon. Je moet er toch niet aan denken, dat er plannen zijn om van het gebied een soort stadspark te maken of nog erger, dat een deel van het vliegverkeer van Schiphol gaat plaatsvinden vanuit Lelystad Airport en deze ontwikkelingen het gebied gaan verpesten. Maar goed, de tijd zal het leren.

We zagen veel prachtige vogels die zich van hun beste kant lieten zien. Vooral de blauwe kiekendief die in de zonneschijn een mooie vlucht maakte was ronduit indrukwekkend. De wandeling werd veelvuldig onderbroken om vogels beter te kunnen waarnemen. De telescopen waren niet voor niets meegenomen en werden regelmatig gebruikt om de vogels dichterbij te halen.

We bezochten ook een vogelkijkhut die uitkeek op een grotendeels bevroren meertje. Hier waren veel soorten eenden samengekomen, samen met zwanen en ganzen. Op de terugweg naar de parkeerplaats hadden we nog een intermezzo met wilde paarden (koniks), die achter een hek naar ons keken als of we er niet waren. De konik is een halfwild paardenras, dat samen met enkele andere soorten grote zoogdieren graast in het gebied.

Een bedankje aan Antje, Poul en Han zijn hier zeker op zijn plaats, zij zorgden toch maar weer voor een leerzame, ontspannen en knisperende ochtend in een heerlijk natuurgebied. Op de terugweg gingen we ook nog even op de Praambult kijken en dat was zeker niet voor niets. Afgezien van de vele honderden koniks, heckrunderen en edelherten zagen we twee zeearenden die in het zonnetje op de grond en op een paaltje zaten. Met dank aan de aardige man door wiens telescoop we mochten kijken naar deze prachtige vogels.

Berijpte distel

*Wilde zwanen
tussen
de eendensoorten*

Konikpaarden

Vogelringstation Oud Valkeveen

Rudy Schippers*

Het voorjaar van 2016 werd gekenmerkt door zijn vele slagregens wat resulteerde in een slecht broedseizoen zoals beschreven in De Korhaan van november 2016 (Gooise vogels in zwaar weer). Ook bij Oud Valkeveen zijn er dit jaar maar weinig succesvolle broedsels geweest. Dit komt ons inziens vooral doordat er door het extreem natte weer vrijwel geen rupsen of andere insecten te vinden waren. De omstandigheden buiten ons gebied waren waarschijnlijk een stuk gunstiger want na het broedseizoen hebben we toch nog veel jonge (riet)vogels kunnen ringen. Een vergelijking met de twee voorgaande jaren tijdens de CES (Constant Effort Site) van half april tot begin augustus geeft dit duidelijk weer.

Overzicht van de geringde jonge vogels tijdens de CES

	2014	2015	2016
IJsvogel	1	1	3
Matkop	4	0	0
Fitis	21	25	9
Tijftjaf	125	132	65
Rietzanger	20	17	30
Kleine karekiet	229	257	151
Bosrietzanger	25	7	10
Sprinkhaanzanger	0	0	1
Snor	1	1	1
Zwartkop	91	115	32
Tuinfluitier	21	29	11
Grasmus	4	13	13
Winterkoning	29	28	30
Boomkruiper	5	19	5
Merel	10	4	6
Zanglijster	13	9	14
Roodborst	29	48	22
Blauwborst	5	0	2
Nachtegaal	2	0	0
Heggenmus	4	25	13
Witte kwikstaart	2	1	0
Rietgors	15	20	5
Totaal	656	751	423

Het overzicht geeft vooral de soorten aan die in het gebied van het ringstation broeden maar daarnaast vingen we ook een aantal vogels uit de boomrijke tuinen in de omgeving.

Roerdomp

Gelukkig kunnen we ook nog een succesvol broedseizoen melden voor een soort die niet afhankelijk is van rupsen, namelijk de roerdomp. Zowel bij

virus met de opmerking dat dit virus het Gooi in oktober nog niet bereikt had. Inmiddels weten we dat er wel degelijk merels met usutu in die periode zijn aangetroffen. Ook blijkt nu dat bij een

Roerdomp met bloedzuigers

Folkert de Boer

Oud Naarden als bij Oud Valkeveen horen wij elk voorjaar met enige regelmaat de roerdomp en soms zagen we die ook voorbij vliegen. We hadden al een tijdje het vermoeden dat die bij Oud Valkeveen kon broeden, zodat we ervoor gezorgd hebben de rust te bewaren op een plaats met een brede rietzone door daar geen netten te plaatsen en daar ook niet te komen. Op 31 juli liep er een roerdomp op één van de vlonders en kwam in het net terecht waarna vastgesteld werd dat dit een jonge vogel betrof die wij vervolgens van een ring konden voorzien. Deze roerdomp bleek een aantal bloedzuigers bij zijn ogen te hebben waarvan Harry de Rooij er vier kon verwijderen.

Grasmus met usutu virus

In de Korhaan van november 2016 werd melding gemaakt van het usutu

grasmus die op 8 mei door het ringstation bij Oud Valkeveen bemonsterd is, dit virus is vastgesteld door het Erasmus Medisch Centrum te Rotterdam. Het voorkomen van usutu bij een grasmus was niet eerder bekend in Nederland en we weten ook niet of een grasmus daar direct slachtoffer van kan worden of alleen het virus met zich meedraagt. Het betreffende mannetje is niet meer terug gevangen, maar de schade onder de grasmussen populatie is kennelijk beperkt, want in 2016 zijn er bij Oud Valkeveen zelfs meer grasmussen gevangen dan ooit tevoren. Daaronder zelfs nog een late grasmus die op 1 oktober in de netten werd aangetroffen. De vraag blijft waar die besmette grasmus dat virus heeft opgelopen. Was dat in de Sahel, zijn overwinteringsgebied, of ergens

onderweg op zijn terugreis naar Nederland? We zullen het nooit weten, maar de vraag blijft relevant, want de bemonstering werd gedaan in het kader van onderzoek naar ziektes die mogelijk door trekvogels vanuit Afrika naar Europa worden meegebracht.

Seizoenen

Voor het ringstation zijn er twee periodes van belang. Dat is allereerst

Vangsten Oud Valkeveen in 2016

	Nieuw Terugvangst		Totaal
1. Roerdomp	1	0	1
2. Sperwer	1	1	2
3. IJsvogel	6	2	8
4. Draaihals	2	0	2
5. Kleine bonte specht	1	1	2
6. Grote bonte specht	7	6	13
7. Gaai	1	0	1
8. Kuifmees	1	0	1
9. Glanskop	1	1	2
10. Matkop	1	0	1
11. Pimpelmees	102	61	163
12. Koolmees	64	16	80
13. Baardman	74	19	93
14. Oeverzwaluw	14	2	16
15. Boerenzwaluw	387	12	399
16. Staartmees	15	6	21
17. Fitis	51	12	63
18. Tijftjaf	301	91	392
19. Bladkoning	3	0	3
20. Grote karekiet	4	0	4
21. Rietzanger	302	23	325
22. Kleine karekiet	1683	339	2022
23. Bosrietzanger	72	19	91
24. Spotvogel	1	0	1
25. Sprinkhaanzanger	28	3	31
26. Snor	10	1	11
27. Zwartkop	405	32	437
28. Tuinfluiter	77	23	100
29. Sperwergasmus	1	0	1
30. Braamsluiper	2	0	2
31. Grasmus	51	11	62
32. Vuurgoudhaan	52	7	59
33. Goudhaan	74	2	76
34. Winterkoning	102	57	159
35. Boomklever	1	0	1
36. Boomkruiper	6	3	9
37. Spreeuw	49	0	49
38. Merel	35	16	51
39. Zanglijster	50	12	62
40. Roodborst	310	63	373
41. Blauwborst	14	3	17
42. Nachtegaal	7	5	12
43. Bonte vliegenvanger	1	0	1
44. Gekraagde roodstaart	10	0	10
45. Roodborsttapuit	5	0	5
46. Huismus	1	0	1
47. Ringmus	2	0	2
48. Heggenmus	74	43	117
49. Vink	3	1	4
50. Keep	3	0	3
51. Appelvink	2	0	2
52. Goudvink	4	1	5
53. Groenling	2	0	2
54. Sijs	1	0	1
55. Rietgors	61	9	70
Totaal	4538	903	5441

het broedseizoen, ruwweg van midden april tot begin augustus en de herfsttrek die aansluit op het broedseizoen en tot omstreeks eind oktober doorgaat. Voor beide seizoenen zijn er over vele jaren gegevens beschikbaar, de CES in het voorjaar en de migratiecijfers voor het najaar.

In het naseizoen wordt er met geluid gewerkt, waarmee zowel het aantal vogels als het aantal soorten wordt beïnvloed. In augustus werden er gelijk na het einde van de CES-periode grote aantallen kleine karekieten en rietzangers gevangen en dit jaar ook meer gekraagde roodstaarten dan gebruikelijk. Een van die rietzangers had een Noorse ring (Stavanger) en een ander werd aangetroffen met een ring uit Frankrijk. Ook had een kleine karekiet een Zweedse ring (Stockholm) en zagen we een zwartkop met een ring uit Denemarken.

De aanhoudend oostelijke wind heeft voor een aantal nieuwe dagrecords gezorgd zoals de 81 roodborstjes die we op 8 oktober konden ringen, meer dan een verdubbeling van eerdere dag records voor de roodborst. Eén van de roodborsten, die we vorig jaar in oktober vingen, werd dit jaar teruggevangen nabij Bordeaux in Frankrijk.

Ook waren er opvallend veel vuurgoudhaantjes, met een dagrecord van 19 vogels op 23 oktober. Diezelfde dag vingen we ook meer goudhaantjes dan ooit tevoren. Opvallend waren ook de aantallen

Vuurgoudhaan, 27-11-2016 Fons Bongers

baardmannen, die tot in december bij Oud Valkeveen zaten, waarbij we ons afvragen of die misschien ook uit oostelijke streken kwamen. Op 29 november vingen wij 9 tijftjaffen, wat voor de tijd van het jaar nogal

uitzonderlijk is. Wat de winterkoning betreft wordt verwezen naar een speciaal artikel; daarover elders in deze Korhaan.

In andere jaren brachten die oostenwinden eveneens grote aantallen pimpelmezen en koolmezen, maar dit jaar was daar geen sprake van en hebben we waarschijnlijk minder mezen gevangen dan ooit tevoren.

Enkele opmerkelijke vangsten van het afgelopen jaar:

Op 24 augustus kregen we twee draaihalzen in het net nadat er een week daarvoor ook al een gezien was.

Draaihals

Rudy Schippers

De laatste 5 jaar hebben we 6 draaihalzen van een ring kunnen voorzien, waarvan 5 gevangen werden in de 3e of 4e week van augustus. Op Oud Naarden werd ooit een draaihalz op 23 september 2012 gevangen. Die zelfde 24e augustus werd

Sperwergasmus, 24-8-2016

Christian Brinkman

eveneens een jonge sperwergasmus gevangen, net als op 28 augustus 2012 op Oud Naarden, wat toen de eerste waarneming uit het Gooi betrof. Dit jaar dus de tweede.

Grote karekiet

In augustus werden drie grote karekieten gevangen. Alle drie waren eerstejaars vogels waarbij men zich af zou kunnen vragen of die mogelijk in de

Grote karekiet, 19-6-2016

Harry de Rooij

omgeving zijn geboren. Dat zou kunnen, hoewel voor lokale vogels een vangst in juli meer waarschijnlijk geweest zou zijn dan vangsten naast een geluidsbron in de tweede helft van augustus, waarmee deze vangsten vermoedelijk doortrekkers betreffen. De grote karekiet die op 19 juni gevangen werd is mogelijk wel een broedvogel uit de omgeving. Vermeldenswaard is nog dat de grote karekiet die op 10 mei 2015 bij Oud Valkeveen geringd werd, op 25 juni 2016 terug gevangen is als broedvogel op een eiland in de Loosdrechtse plassen

normaliter overwintert in zuidoost Azië, nu meer naar het westen gaat overwinteren. De trend van de laatste jaren wijst wel in die richting. De aanhoudend oostelijke winden in de herfst van 2016 hebben dit effect mogelijk versterkt. Dat was dit jaar niet alleen in de Scandinavische landen, maar ook in Engeland, Frankrijk en zelfs in Spanje merkbaar, waar meer dan 200 bladkoningen zijn gezien. Met dit jaar twee spectaculaire waarnemingen, in Mauritanië is de mogelijkheid van een overwintering in West-Afrika zelfs niet uitgesloten. De

bladkoning is even groot als een winterkoning, alleen een stuk slanker. Met een gewicht van ongeveer 7 gram weegt hij ook zo'n 25% minder dan een winterkoning. Van de Europese vogels zijn alleen de goudhaan en vuurgoudhaan kleiner.

Vergelijking van Oud Valkeveen met Oud Naarden

Na de verhuizing in 2013 van het ringstation van Oud Naarden naar Oud Valkeveen wordt ons met regelmaat gevraagd naar de verschillen tussen de twee locaties. Om dat meer inzichtelijk te maken zijn de vangsten van de laatste vier jaar van beide locaties naast elkaar gezet waaruit blijkt dat we gedurende 3 jaar en 4 maanden op Oud Valkeveen 74 soorten gevangen hebben en gedurende vier jaar bij Oud Naarden 77 soorten. Vanwege problemen met het verkrijgen van een vergunning om in een Natura-2000 gebied vogels te mogen vangen, hebben we voor het jaar 2013 maar een deel van het broedseizoen meegemaakt. Ook konden wij dat jaar niet ringen tijdens de zo belangrijke najaarstrek. Het bijgaande overzicht geeft daarover meer detail.

Bladkoning

Net als op veel andere plaatsen in Nederland is er een record aantal bladkoningen gevangen. De twee bladkoningen die in 2014 werden gevangen vertegenwoordigden toen een nieuwe soort voor de Gooimeerkust. Dit jaar vingen wij een bladkoning op 24 september, op 9 oktober en nog een op 29 oktober. Door heel Europa zijn dit jaar duizenden bladkoningen waargenomen. De vraag wordt nu gesteld of een deel van de populatie van deze Noord-Aziatische soort die

Bladkoning, 9-10-2016 Christian Brinkman

Vogels geringd op Oud Valkeveen

Oud Naarden

	2013	2014	2015	2016	totalen 2009 - 2012									
1			1		1	0	45	Snor	7	6	7	11	31	37
2				1	1	0	46	Zwartkop	104	520	556	437	1617	2426
3				2	2	4	47	Tuinfluit	54	81	122	100	357	379
4					0	1	48	Sperwergrasmus				1	1	1
5		2			2	11	49	Braamsluiper	1	5	3	2	11	9
6					0	1	50	Grasmus	33	34	36	62	165	210
7			1		1	0	51	Vuurgoudhaan		19	29	59	107	35
8	1				1	0	52	Goudhaan	1	16	85	76	178	96
9	7				7	0	53	Winterkoning	28	146	176	159	509	338
10		4	10	8	22	13	54	Boomklever	9	1	1	1	12	67
11			1	2	3	4	55	Taigaboomkruiper					0	1
12	1		3	2	6	13	56	Boomkruiper	10	19	46	9	84	75
13	18	10	23	13	64	180	57	Spreeuw	4	178	62	49	293	446
14					0	1	58	Beflijster			4		4	0
15					0	3	59	Merel	79	89	86	51	305	528
16	1	1	2	1	5	17	60	Kramsvogel			1		1	5
17					0	2	61	Koperwiek			4		4	5
18		1	20		21	43	62	Zanglijster	24	53	41	62	180	150
19			1	1	2	15	63	Grauwe vliegenvanger		1	1		2	0
20	2	1	9	2	14	78	64	Roodborst	24	270	251	373	918	781
21	1	14	1	1	17	43	65	Blauwborst	15	13	14	17	59	51
22	139	491	594	163	1387	3254	66	Nachtegaal	6	8	6	12	32	19
23	157	132	247	80	616	2148	67	Bonte vliegenvanger	3	1	1	1	6	18
24		1			1	0	68	Gekraagde roodstaart	1		5	10	16	11
25	12	81	31	93	217	297	69	Paapje		1			1	1
26	1	25	53	16	95	187	70	Roodborsttapuit		8	2	5	15	9
27	76	1344	842	399	2661	5358	71	Huismus		1		1	2	1
28		1			1	0	72	Ringmus			1	2	3	7
29		4			4	2	73	Heggenmus	20	61	95	117	293	358
30		1	1		2	11	74	Witte kwikstaart		3	2		5	1
31	1	29	39	21	90	271	75	Grote gele kwikstaart					0	1
32					0	3	76	Graspieper					0	1
33	76	36	58	63	233	308	77	Boompieper					0	2
34	217	416	328	392	1353	1006	78	Vink	25	8	19	4	56	493
35		1			1	4	79	Keep		1	1	3	5	148
36		2		3	5	0	80	Appelvink	4	3		2	9	8
37	1		1	4	6	6	81	Goudvink		13	5	5	23	68
38	32	108	116	325	581	444	82	Groenling	1	6	8	2	17	30
39					0	1	83	Kneu		1			1	1
40					0	1	84	Grote barmsijs					0	2
41	569	1630	1570	2022	5791	5965	85	Kleine barmsijs		1			1	2
42	66	76	60	91	293	247	86	Putter					0	2
43	2		2	1	5	0	87	Sijs	2		1	1	4	131
44	3	11	13	31	58	82	88	Rietgors	20	93	92	70	275	415
								Totalen	1859	6081	5790	5441	19171	27367

Conclusie:

Wat de aantallen betreft vangen we bij Oud Valkeveen ongeveer een derde minder dan bij Oud Naarden, waarbij het opvalt dat de soortenrijkdom ongeveer hetzelfde is. Hoewel de aantallen soorten dus ongeveer gelijk zijn, missen we toch wel de variatie aan bospercelen, zoals we die van Oud Naarden kennen. Bij Oud Naarden vingen we vanwege dat bos van alle soorten mezen en vinken aanzienlijk hogere aantallen en dat geldt uiteraard ook voor typische soorten uit het bos zoals spechten en de boomklever. Voor de rietvogels zijn de verschillen

beperkt. Eigenlijk zijn de enige soorten waarvan we bij Oud Valkeveen meer vangen de tjiftjaf en de winterkoning. Het gebied bij Oud Valkeveen is nogal geïsoleerd en niet vrij toegankelijk terwijl we bij Oud Naarden met regelmaat wandelaars en andere bezoekers kregen, die veel interesse in het ringwerk toonden. Ieder lid van de Vogelwerkgroep is overigens van harte welkom om het ringstation te bezoeken. Men wordt echter wel gevraagd dit vooraf te melden op vrs.hetgooi@gmail.com waarna een datum bepaald kan worden en er uitleg over de locatie en de

parkeergelegenheid gegeven zal worden.

*Informatie voor dit artikel is mede verzameld door medewerkers van Vogelringstation Het Gooi.

Mededeling VRS het Gooi nr. 29

Nagekomen informatie (12 mei 2017)

De jonge sperwergrasmus, die op 24-08-2016 werd geringd, is twee dagen later nabij Antwerpen door Belgische ringers gecontroleerd.

Jubileumfeestavond 50 jaar Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken

Paul Keuning

Met lokkertjes als 'er ligt een mooi boekje voor je klaar, kost bijna niks'. En 'zorg dat je op tijd bent, parkeren ter plekke is beperkt', werden we op 1 februari 2017 al vroeg naar De Drie Dorpen in Ankeveen gelokt.

Programma? Bleef tot op het laatste moment een totale verrassing, maar de organisatoren, vooral Joke van Velsen en Rob van Veen waren er wel al ruim twee jaar mee bezig geweest, dus dat zou wel goed komen.

Warm welkom

De ruime zaal was overboekt. Er was op zo'n 250 inschrijvingen gerekend, maar het werden er bijna 350: de helft van alle leden! Gelukkig kon er nog een vleugel aan de zaal toegevoegd worden, zodat bijna niemand teleurgesteld hoefde te worden. Parkeerwachten en een ontvangstcomité stonden garant voor een warm welkom voor iedereen. Bij binnenkomst heerste de sfeer van een reünie, leden en oud-leden zochten elkaar op. Nico de Haan, die de avond aan elkaar zou praten, zag Daan Buitenhuis zijn oude baas bij Natuurmonumenten. Zeker ook even een praatje maken met Dick Jonkers en hoe is het met jou, Jan van der Geld? Er was met de fraai ingerichte fototentoonstelling van de fotowerkgroep en de promotiekraam van de VWG genoeg te zien. Frank van de Weijer had voor vogelgeluiden gezorgd, waardoor je bij binnenkomst meteen al in de sfeer kwam. Onder het genot van koffie en een jubileumtaartje werd iedereen bijgepraat.

Want ook al wonen onze VWG-leden soms over het land verspreid, het Gooi

Piet Spoorenberg en Joke van Velsen nemen met Nico de Haan het programma nog even door.

Paul Keuning

vergeten, waar je de eerste voetstappen in de natuur zette, dat doe je natuurlijk niet. Op diverse tafeltjes lagen quizvragen over vogels en de vereniging, samengesteld door Han Westendorp, waar op deze avond helaas niets mee gebeurde. Gedurende de hele avond verzorgde troubadour Yann Lawick voor een aangename overgang van het ene naar het andere programmaonderdeel.

Nico de Haan bindend element van de avond

Piet Spoorenberg introduceerde Nico de Haan, pr-man van Vogelbescherming en bekend van radio en televisie. Hij plaatste een doorsnee van onze leden voor het voetlicht. Met quizjes, kwinkslagen en

vogelimitaties werden ook leden, die nog niet zo lang lid waren, aan de tand gevoeld.

Fotowedstrijd

Na een kort welkomstwoord door Piet Spoorenberg, onze voorzitter, was het tijd voor de bekendmaking van de uitslag van de fotowedstrijd. Nico de Haan riep samen met Jan Vermeer, eindredacteur van het Natuurfoto Magazine, de prijswinnende fotografen naar voren. Samen maakten ze de uitslag bekend.

Het niveau van de ingezonden foto's lag hoog. Zie voor de uitslag het jubileumnummer van De Korhaan, waarin de winnende foto's te bewonderen zijn. Wat me opviel, was dat diverse foto's buiten ons werkgebied gemaakt waren, maar dat

was ook toegestaan. Goed dat alle leden via de website de kans hadden gekregen om te stemmen over de mooiste, of de origineelste foto. Zo kon er ook een prijs worden uitgereikt voor originaliteit. Dat was de afbeelding van de poten van een aalscholver gefotografeerd door Angeline Rijkeboer. Verder was er een publieksprijs. Die was voor de foto van de slechtvalk bij de Vituskerk in Hilversum, gemaakt door Yvonne van der Maat.

Gooise Vogels in een handzaam boekwerk

Hierna introduceerde Dick Jonkers de jongste publicatie van onze Vogelwerkgroep: het handzame boekwerk Gooise Vogels. Het eerste exemplaar werd door hem overhandigd aan Liesbeth Boersen, de locoburgemeester van zijn woonplaats Blaricum.

De redactie van het boek was in handen Dick Jonkers en Feiko Prins, de fotoredactie berustte bij Hilde Veenstra. Maar liefst 94 min of meer algemeen voorkomende vogelsoorten worden hierin besproken met foto's, gemaakt door onze eigen leden. Het boekje begint met een inleiding over landschap en cultuur, en behandelt de afwisselende biotopen van de vogels die ons in het Gooi omringen. Daarnaast nog een bijdrage met tips

Onderonsje tussen van links naar rechts Jan van der Geld, Dick Jonkers, Feiko Prins en Nico de Haan

Paul Keuning

voor vogels kijken tussen Vecht en Eem. Het boek was letterlijk te geef voor alle aanwezige leden en is na te bestellen voor de kostprijs van vijf euro.

Dick A. Jonkers geridderd

Dit was gepland als een verrassingsavond en dat werd het ook, zeker voor Dick Jonkers. Aansluitend op de uitreiking verzocht de locoburgemeester van Blaricum Dick nog even te blijven staan. Er volgde een toespraak, waarin de betekenisvolle bijdrage aan

natuuronderzoek, natuurbeheer en het werk voor de vogel- en natuurbescherming in al zijn facetten belicht werden. Met honderden publicaties, inventarisaties en boeken in de afgelopen 50 jaar had het Zijne Majesteit koning Willem Alexander behaagd om Dick A. Jonkers te benoemen tot Ridder in de orde van Oranje Nassau. De toelichting op dit besluit besloeg vijf kantjes, zoveel heeft Dick betekend voor natuur en milieu. Dick zijn betekenis gaat verder dan alleen nestor zijn van onze Vogelwerkgroep.

Interviews met leden van onze Vogelwerkgroep

Na de pauze werden enkele leden, die al langer lid zijn door Nico de Haan op het podium geroepen voor een kort praatje. 'Wat doe je zoal binnen de Vogelwerkgroep? Hoe is de belangstelling gewekt?' Adri Vermeule, Eric Lam, Mieke Pieren en Femmy Landman deden kort verslag van hun bevindingen bij de Eempoldertellingen, bij inventarisaties en bij excursies.

Jubileumproject

Jeugdeducatie

Hilde Veenstra lichtte kort en duidelijk toe wat de plannen zijn om de jonge

Dick Jonkers benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau

Paul Keuning

schooljeugd te betrekken bij het voeren en bekijken van vogels op het schoolplein. Haar praatje leverde meteen al elf aanmeldingen op van mensen, die hier wel aan mee wilden werken.

Nog niet zo lang lid

Na een tweede reeks interviews, nu met leden die nog niet zo lang lid zijn, werden het bestuur en diverse mensen, die deze avond tot een succes hadden gemaakt in het zonnetje en in de bloemen gezet.

Piet Spoorenberg geeft een bloemetje aan het voorbereidingscomité. In het midden Rob van Veen en rechts Joke van Velsen.

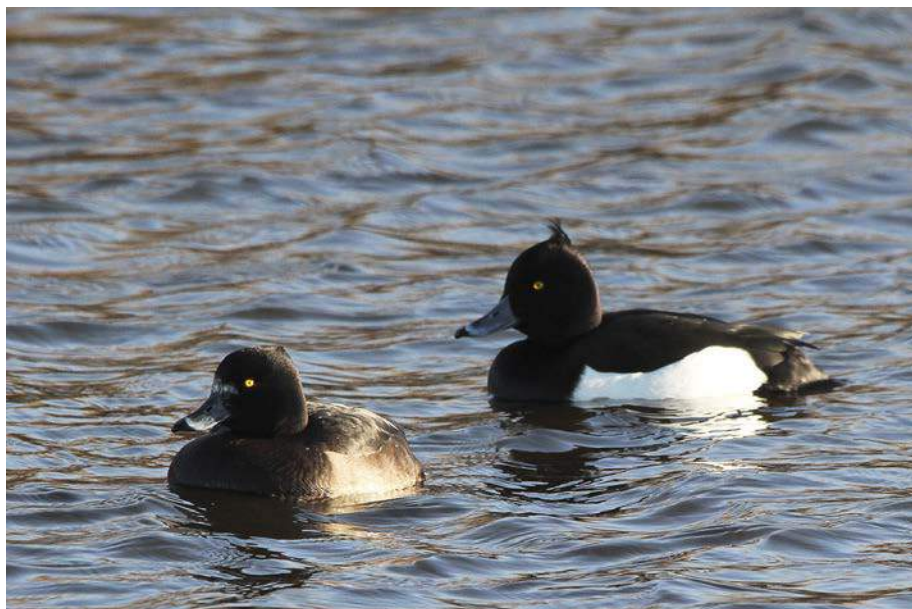
Paul Keuning

Openbare excursie Gooimeerkust 19 februari 2017

Hans Hover

Het weerbericht klopte zoals gewoonlijk van geen kant. De beloofde droge perioden kwamen pas op de terugweg. Met twintig liefhebbers gingen Mieke Pieren-Olijhoek en Peter Jansen, die de excursie leidden, op pad. Het grootste deel was helaas lid van de

Kuifeenden

Hans Hover

Vogelwerkgroep, terwijl het juist de bedoeling was om mensen die nog niet georganiseerd zijn te laten genieten van vogels spotten.

We liepen vanaf de ophaalbrug in Huizen langs de kade tot aan de sluis. Onderweg

mooie appelvinken gezien, een heggemus gehoord en ook het gebruikelijke kleine spul was mondjesmaat aanwezig.

Het begon steeds wat harder te regenen en uiteindelijk waren we allemaal behoorlijk nat. We zagen in het Randmeer baltsende futen, veel kuifeenden en in de verte brilduikers.

Bij het keerpunt aan de sluis werd een poosje stilgestaan, ganzen en eenden waren hier mooi te observeren. Veel eerder dan gepland waren we weer terug bij het beginpunt en gingen toch met een voldaan gevoel naar huis.

5 februari 2017

Hans Hover

Excursie

Eempolder

Caspar Huurdeman Fotografie

Het was heel mistig bij het vertrek vanaf de parkeerplaats bij De Theetuin in Eemnes op 5 februari. Toen we met 15 fanatiekelingen de polder ingingen hadden we een ontmoeting, met wat later bleek, een free-lance fotograaf van het Algemeen Dagblad. Het was Caspar Huurdeman, die ons zag rondscharrelen in de mist en dacht: "wat zijn die mensen aan het doen?" We vertelden dat we een excursie gingen maken in de Eempolder en hij liep een stuk met ons mee en maakte diverse foto's.

De mist weigerde op te trekken en we zagen wat wazige beelden van een stille polder. Daarbij was het ook behoorlijk koud. Om een uur of halftien werd het toch wat lichter en nu zagen we in de verte nonnetjes en andere eenden in een plasje rondzwemmen. Later zagen we op het Eemmeer mooie baltende brilduikers en op een andere plek een aantal wintertalingen en pijlstaarten. We ontdekten naar we dachten een grote groep fraters, maar dat kunnen evengoed graspiepers zijn geweest. De meningen hierover liepen

uiteen en ook dat is de charme van een excursie! Natuurlijk was er kans op de zeearend, maar die liet helaas verstek gaan. Al met al hadden de thuisblijvers weer geen gelijk, zij hebben een aantal mooie momenten en fraaie vogels gemist.

Met hartelijke dank aan de excursieleiders Peter Jansen, Han Westendorp en Koos Koopmans.

Caspar Huurdeman Fotografie

Uit de hand gelopen...

Jacques Meijer

Als jonge jongen was er bij mij reeds de interesse voor dieren. Mijn vader en grootvader waren beiden geïnteresseerd in vogels in de natuur en in kooivogels, zodat ik hiermee ook ben opgevoed. Mijn voorkeur ging vooral uit naar uilen, wat resulteerde in een verzameling beeldjes van uilen. Dit bleek een vrijwel onuitputtelijke hobby, zodat ik op een gegeven moment die collectie heb weggedaan. In Leeuwarden woont een echtpaar met ruim 6000 uilenbeeldjes in huis. Wilt u hierover meer weten? Kijk dan eens op

Ongeveer tien jaar geleden zag ik een

sigarenblikje van een oud merk: Uiltje Sigaren. Dit bracht mij op het idee deze te gaan verzamelen, onder het motto: dat zullen er maximaal een stuk of twintig zijn. De fabriek was in 1968 al gesloten, na overname door een groot tabaksbedrijf. Tot mijn verbazing bleken er vele malen meer blikjes, reclames, kistjes, doosjes en aanverwante artikelen te bestaan. De oudste objecten dateren van rond 1900, de jongste uit de zestiger jaren. Raar genoeg waren de meest recente objecten moeilijker te vinden dan de oudste, hetgeen te maken heeft met het feit dat op het laatst de sigarenindustrie

al min of meer op zijn gat lag. Inmiddels bestaat mijn collectie uit meer dan 200 voorwerpen, terwijl ik vrijwel geen nieuwe doosjes en kistjes meer te pakken krijg. Volgens een kenner in dit wereldje is mijn collectie inmiddels één van de meest complete en mooiste van het merk. Helaas mis ik nog een viertal blikken en twee kunststof bussen. Bijgaand een paar foto's, waaronder één van een asbest reclamebord uit de periode 1920/1925. Mocht iemand ooit een kijkje willen nemen, dan ben je welkom in Steenwijk.

Medewerkers gezocht

De redactie zoekt medewerkers om het redactieteam te versterken. Het gaat dan vooral om een eindredacteur, maar ook om een opmaker en een fotobewerker. Het zou ook leuk zijn om vaste rubrieken in de vorm van bijvoorbeeld een column te plaatsen op regelmatige basis. Schrijvers van goede artikelen zijn natuurlijk altijd welkom. Geen ervaring? De redactie is uiteraard bereid de helpende hand te bieden.

VOGELTREFFERS

van Roelof Molenaar

Ijsvogel - 't Gooi maart 2017

Hier pakt de ijsvogel een visje uit het water. Als fotograaf een uitdaging omdat alles ontzettend snel gebeurt. De sluitertijd was bij dit beeld 1/5000 sec.

Winterkoning - 't Gooi februari 2017

Een heel bewegelijk vogeltje. Door goed zijn gedrag te volgen bleek hij vaak naar het zelfde eilandje te vliegen.

Woudaap M+V - Algarve april 2017

Ook op de vakantie gaat de camera mee. Op een golfbaan lieten deze woudaapjes zich heel mooi zien. Het licht was net op en er was nog geen activiteit b

Watersnip - 't Gooi augustus 2016

Ik lig verscholen in het riet om in het avondlicht deze watersnip te fotograferen die rustig zit te badderen.

Baardman - Amsterdam januari 2017

In de korte winterperiode van dit jaar lieten deze baardman zich mooi fotograferen in het tegenlicht. Voorwaarde om dit soort beelden te maken is altijd dat er weining wind is en lekker koud. De baardmannen foerageren dan boven in de rietpluimen.

Foto Expositie Gooise Vogels Eemnes

BEL ART expositie (BEL ART 32)

Ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken organiseert de werkgroep Fotografie van de Vogelwerkgroep een expositie van foto's van vogels en landschappen in het Gooi in het BEL-gemeentehuis van 20 april t/m 23 mei. De expositie wordt geopend door de burgemeester van Eemnes, de heer R. van Benthem, en de voorzitter van de Vogelwerkgroep, de heer Piet Spoorenberg, op 20 april om 17.00 uur.

Het werkgebied van de Vogelwerkgroep, dat loopt van Eem tot Vecht, is rijk aan een grote variatie aan landschapstypen en daarom aantrekkelijk voor een groot aantal soorten vogels. Dit gebied is belangrijk voor bedreigde soorten van de Rode Lijst, zoals grutto, watersnip, slechtvalk, koekoek en purperreiger. Sommige soorten hebben het moeilijk, andere soorten gaan erop vooruit. Grote zilverreigers en appelvinken nemen toe in het Gooi, de lepelaar was enige tijd verdwenen maar is sinds enkele jaren weer terug in het Gooi als broedvogel! De Vogelwerkgroep doet onderzoek naar de vogels in het Gooi, draagt bij aan de bescherming van vogels en deelt haar kennis met geïnteresseerden middels excursies, cursussen en foto exposities. Er zijn al eerder foto exposities geweest van de werkgroep Fotografie, maar dit jaar pakt deze grootser uit dan ooit, vanwege het 50-jarig jubileum van de Vogelwerkgroep. In totaal zullen 45 foto's op 50 x 75 cm formaat van vogels, landschappen en activiteiten van de Vogelwerkgroep te zien zijn tijdens de expositie in het BEL-kantoor.

Waar: BEL-kantoor (gemeentehuis Eemnes), Zuidersingel 5, Eemnes.

Wanneer: 20 april t/m 23 mei; openingstijden: maandag t/m donderdag van 08.30 tot 17.00 uur en op vrijdag van 08.30 tot 13.00 uur.

Wie: 16 fotografen van de Vogelwerkgroep Het Gooi en

Omstreken: Andrea Rietbergen, Angeline Rijkeboer, Anoeska van de Moosdijk, Bert Roelofs, Bertus van de Brink, Frans van Lier, Frieda van de Berg, Hugo Weenen, Jan van Gastel, Joke van Velsen, Katinka Mann, Kees Maring, Martin van Berkel, Paul van der Poel, Roelof Molenaar en Yvonne van der Maat.

Informatie: fotografie@vwggooi.nl en www.vwggooi.nl

Fototentoonstelling op reis

In het kader van het jubileum van de Vogelwerkgroep is de fototentoonstelling met werk van de leden van de fotowerkgroep op verschillende plaatsen te zien:

20 april – 24 mei:
BEL kantoor Eemnes, donderdag 20 april om 17.00 uur opening door burgemeester van Benthem en Piet Spoorenburg.

Roelof Molenaar, Groenlingen op zonnebloem, Naarden november 2016

Hugo Weenen, Bosruiter, Eempolder augustus 2016

27 mei – 19 juni:

Brinkhuis Laren, zaterdag 27 mei om 15.00 uur lezing vogelherkenning door Bertus van den Brink, van 15.30 – 16.00 uur opening door VWG bestuurslid, van 16.00-17.00 bezichtiging en borrel.

3 juli – 17 augustus:

Bibliotheek Hilversum

2 – 30 september:

Vestingmuseum Naarden, zaterdag 2 september om 15.30 uur opening door Piet Spoorenburg, van 16.00 – 17.00 uur bezichtiging en borrel.

3 – 31 oktober:

Gemeentehuis Huizen

Het voorkomen van de krakeend in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

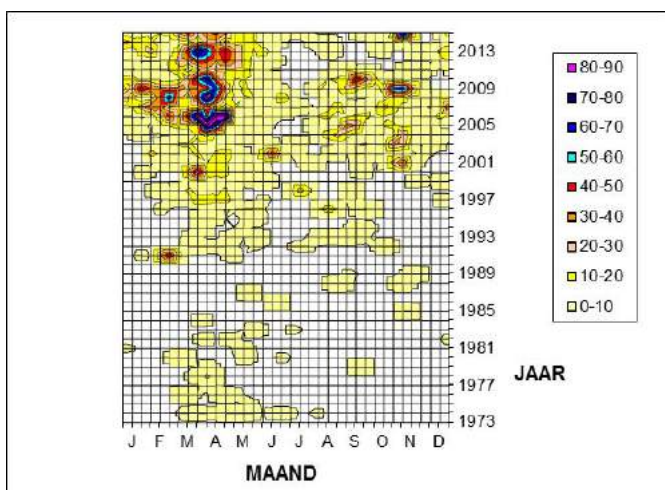
De krakeend lijkt nogal op de wilde eend, al is hij wel iets kleiner. Ook wat betreft voedsel en manier van voedsel zoeken lijken deze eenden op elkaar. Oorspronkelijk was de krakeend een vogel die vooral in Midden- en Oost-Rusland en nog verder naar het oosten voorkwam. Tot halverwege de vorige eeuw was de krakeend in Nederland dan ook een zeldzame vogel. Daarna zijn de aantallen echter sterk gaan stijgen. Toen de Eempoldertellingen in 1973 begonnen, werd er al gebroed in het zuidelijke IJsselmeergebied. Het is dan ook te begrijpen dat er al vanaf het begin zo nu en dan krakeenden bij de tellingen werden waargenomen. Verrassend is wel, dat de aantallen van 1973 tot ongeveer 1990, steeds lager werden (Figuren 1 en 2), terwijl de aantallen in Nederland in die periode juist sterk toenamen.

meer toe na 2005. Er was daarna wel sprake van een grote variatie van jaar op jaar. Binnen de Eempolders zijn de aantallen verreweg het hoogst in telgebied Noord.

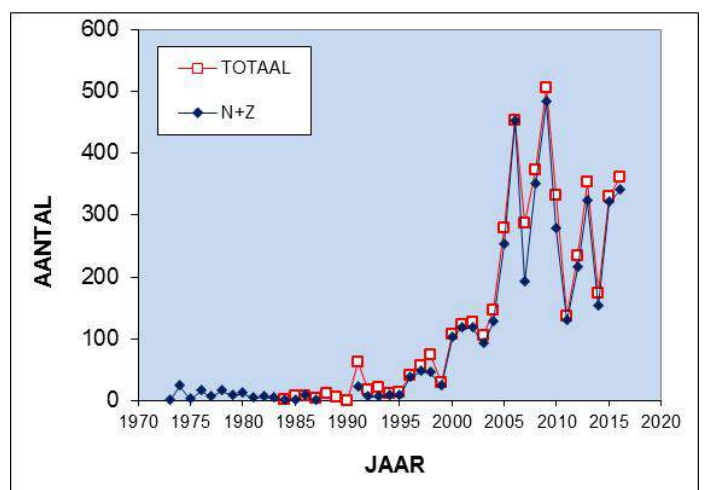
De verdeling over het jaar vertoont een duidelijk maximum rond begin april. Dit is de periode dat krakeenden uit Oost-Europa terug trekken naar hun broedgebieden. In de loop van mei en juni, de tijd dat de krakeend in Nederland broedt, nemen de aantallen af. Vanaf juli zijn er bijna geen krakeenden in de polders te zien. Vanaf eind juni zijn ze in de rui en dan verblijven ze in grote groepen op open water. Op het Eemmeer zijn in die tijd groepen van honderden krakeenden te zien. Ook na de rui blijven de aantallen in de Eempolders laag tot het eind van het jaar, afgezien van kleine pieken in september en eind oktober. Die pieken

Sovon. Daar valt het maximum in september en het minimum in mei. Dit verschil komt doordat de tellingen op een andere manier en op andere plekken plaats vinden. De Sovontellingen hebben betrekking op grotere wateren en nemen dus de ruiende vogels mee. Bovendien zijn er op die grote wateren vaak veel overwintelaars uit Oost-Europa aanwezig. Kennelijk komen deze overwintelaars maar in zeer beperkte aantallen bij de veel kleinere wateren in de Eempolders. De kleine pieken in september en november zouden op zulke vogels betrekking kunnen hebben.

De broedtijd van de krakeend valt vooral in mei-juni. De grootste aantallen vinden wij duidelijk voor die tijd. Het kan zijn dat dit komt doordat er doortrekkers of wintergasten voor hun terugkeer de

Figuur 1. Samenvatting van alle telresultaten voor de krakeend. Tot 1984 zonder de Oostermeent, vanaf dat jaar inclusief de Oostermeent.

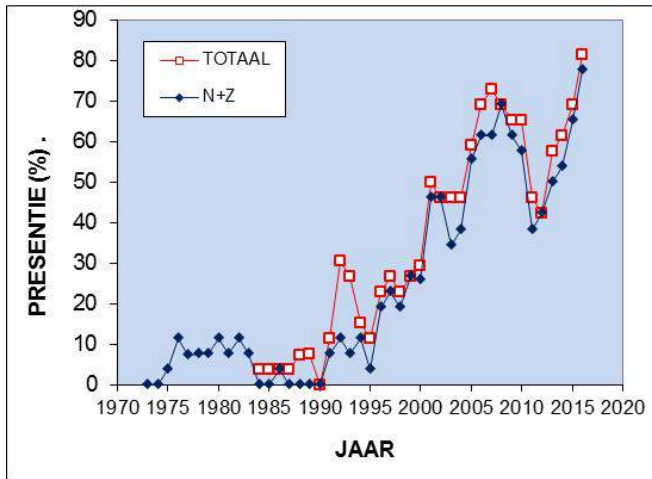
Figuur 2. Totaal aantal getelde krakeenden per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen

Uit de presentie (Figuur 3) blijkt dat we vanaf 1990 steeds vaker krakeenden zagen, maar de totale aantallen bleven klein. Vanaf 1995 begonnen de aantallen toe te nemen en vanaf 2005 zagen we regelmatig groepen van tientallen exemplaren. Zoals blijkt uit Figuur 2, namen de totale aantallen niet

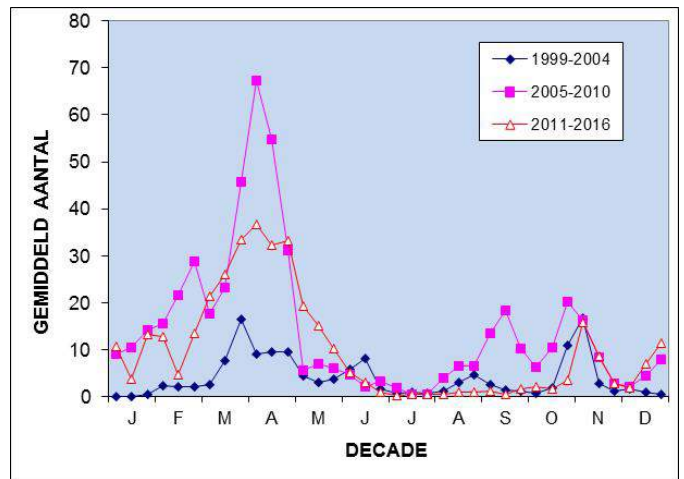
geven aan dat er ook op de najaarstrek krakeenden in de Eempolders komen. In Figuur 1 is te zien dat we rond eind oktober bij enkele tellingen grotere groepen in de polders zien. Ook dit zou op doortrekkers kunnen wijzen. De verdeling over het jaar wijkt sterk af van die bij de watervogeltellingen van

polder opzoeken, bijvoorbeeld omdat er in die tijd meer voedsel beschikbaar is. Het is ook bekend dat broedvogels zich veel slechter laten zien als ze eenmaal gaan broeden. Als we naar de ontwikkeling in de tijd kijken, is het mogelijk om hier onderscheid te maken. In Figuur 5 zien we dat de aantallen in

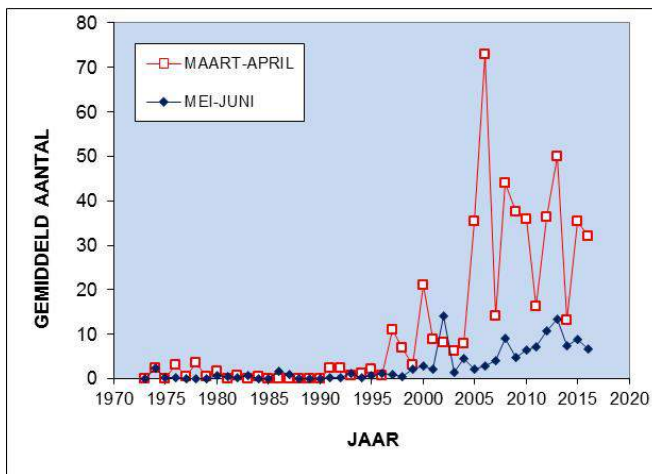

Figuur 3. Presentie van de kraakeend per jaar. De blauwe lijn geeft de aantallen zonder de Oostemeent, de rode lijn de totale aantallen.

Figuur 4. Gemiddeld aantal kraakeenden per decade voor drie periodes van zes jaar.

Figuur 5. Gemiddeld aantal kraakeenden per telling in de periode maart-april (voor de broedtijd) en mei-juni (broedtijd).

maart-april rond 2005 scherp stijgen om daarna te stabiliseren. De aantallen in mei-juni daarentegen stijgen geleidelijk en blijven ook doorgroeien. Het lijkt er daarom op dat we met twee verschillende groepen te maken hebben. De piek in april bestaat dus waarschijnlijk uit vogels van elders die daarna doortrekken.

Referenties

Klippel, N.A. & Leyden, A. van, 1981. Uitgave 34. Vogels in de Eempolders. Zes jaren Eempoldertellingen 1973-1978. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
 Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
 SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland. Leiden

Kraakeenden in de Eempolder

Hans Hover

Een oeverzwaluwkolonie in de Overscheense Polder in Naarden 2014-2016

R.G. (Rob) Moolenbeek

tot ik plotseling het gekwetter van oeverzwaluwen hoor. Er vliegt over de weg een groepje van zo'n 30 oeverzwaluwen en dat betekent in mei dat er ergens in de buurt een broedplaats moet zijn.

Ik kijk rond en zie een boerenschuur met daarachter een berg zand. Ik fiets natuurlijk het boerenerf op en zie een tweetal heren op leeftijd met een biertje in de hand. Het gesprek loopt in het begin wat stroef, zo in de trant van: "wat moet je op mijn land", maar al spoedig blijkt dat we wat gemeenschappelijke kennis hebben en dan is het ijs min of meer gebroken. Ik mag gaan kijken bij de zandhoop.

Oeverzwaluwkolonie

En ja, wat ik al verwachtte, er zit een oeverzwaluwkolonie. "Die heb ik al zo'n jaar of tien hier en vaak laat ik de wand door een loonwerker afgraven" zegt de boer. Ik mag nog eens terugkomen om het broedverloop te volgen. In de loop van het seizoen wordt het vertrouwen gewonnen en mag ik zelfs de oeverzwaluwen vangen voor ringonderzoek. Ook de meer dan 10 paren boerenzwaluwen mag ik voor onderzoek gaan ringen. Er werden in 2014 in totaal 69 vogels nieuw geringd en er waren 45 terugvangsten in de loop van het seizoen. Hiervan zijn 25 eigen terugvangsten van in de kolonie geringde exemplaren en 20 vogels die elders geringd waren.

Eerstejaars vogels

Interessant zijn twee vogels die een jaar eerder op hun reis naar Afrika als eerstejaars vogels geringd zijn in Zuid-West Frankrijk, zo'n 847 km van hun

Het verhaal begint in 2014 als ik in mei samen met mijn vrouw een rondje Naardermeer fiets. Het is voorjaar en de vogels hoor je overal

Oeverzwaluw

Hugo Weenen

Juveniel oeverzwaluw

R. Schippers

huidige broedplek. De overige terugvangsten kwamen uit kolonies in een straal van zo'n 20 km rond Naarden. Uit Naarden Golfbaan één uit 2010 en twee uit 2013, uit Eemnes één uit 2011, uit Almere drie uit 2012, uit Almere vijf uit 2013 en uit Nederhorst den Berg één uit 2013. Een vreemde terugmelding was een adult vrouwtje geringd op 20 juni 2014 in de kolonie in Nederhorst den Berg en dat 21 dagen later werd teruggevangen in de kolonie in Naarden (op 11 juli 2014). En een vogel geringd in de kolonie in Blaricum, geringd op 17 juni 2014 die

liepen vast in de modderige bodem.

Hotet op en de tijd ging dringen. De conditie was niet meer wat het geweest is, merkte ik. Jelle Harder adviseerde mij om een beroep te doen op het Dineke Sluijters Vogelfonds en de wand door een loonwerker te laten afmaken. Zogezegd zo gedaan. Ik richtte een verzoek aan het fonds met de mededeling dat er enige haast geboden was. En .... binnen een week kreeg ik bericht terug dat de wand met

ondersteuning van het fonds in orde gemaakt mocht worden. Dat was nog eens een slagvaardige commissie!!! Een bevriende hovenier zag kans om de wand eind maart in orde te maken en zelfs nog iets te vergroten. De hele wand dat jaar in orde maken lukte niet meer maar dat zou hij later in het jaar nog doen. En .... een dag later zag ik al de eerste krabsporen van oeverzwaluwen. Op 9 april telde ik zo'n 60 nesten en een maand later op 6 mei waren en zo'n 180 gaten waarvan 157 bezet.

Dat het fysiek in maart niet lukte, werd mij medio april helder. Een bezoek aan de huisarts resulteerde in een verwijzing naar de hartspecialist en 14 dagen later was ik in het bezit van een pacemaker.

Mede hierdoor is er toen ook wat minder intensief gevangen bij de kolonie. Dat gebeurde op 8 juni, 29 juni en 15 augustus 2016. Ik ringde totaal 180 oeverzwaluwen waarvan 31 terugvangsten. Dit jaar geen buitenlandse ringen maar weer wel geringde vogels uit nabij gelegen kolonies.

Terugmelding

Opvallend veel terugmeldingen (9 vogels) kwamen van de kolonie uit Nederhorst den Berg. Deze kolonie

*Figuur 2. Nog het oude handwerk op 18 maart 2016.
Rob Moolenbeek*

op 25 juni 2014, dus een ruime week later, werd teruggevangen in de kolonie in Naarden.

De reden van deze vreemde vangsten is nog niet te verklaren.

Dat jaar telde ik op 24 juni zo'n 73 bewoonde nesten in de oeverzwaluwwand.

In 2015 is de wand weer tijdig in orde gemaakt, maar werd helaas in dat jaar niet door oeverzwaluwen gebruikt.

Opnieuw afsteken van de wand

Het jaar 2016 was weer heel anders. Half maart maakte ik een begin met het opnieuw afsteken van de wand. Het weer werkte niet mee en de kruiwagens die ik moest wegkruien

*Fig. 3. De vergrote wand, goed bezet medio april 2016.
Rob Moolenbeek*

werd in 2015 grotendeels gepredeerd door vermoedelijk een boommarter wat de ontsnapte vogels, in dit geval allemaal mannetjes, deed besluiten zich in de kolonie in Naarden te vestigen.

Dit waren twee vogels uit 2012, drie uit 2013, vier uit 2014, maar geen uit 2015! Verder uit Naarden Ronduit één uit 2015, Naarden Golf één uit 2015, Eemnes één uit 2014, Almere één uit 2012 en één uit 2015, Lelystad één uit 2013 en twee uit 2015, Zeewolde 2 uit 2015 en Utrecht 1 uit 2015. Verder

Fig. 5. Het nest is eruit getrokken, de bijna vliegvlugge jongen zijn heerlijk opgepeuzeld. Rob Moolenbeek

Fig. 4. Een slecht onderhouden kolonie in 2015, Nederhorst den Berg, gevolg predatie met krabsporen en uitgegraven nestholtes door vermoedelijk een boommarter.

Rob Moolenbeek

nog een viertal terugvangsten uit de eigen kolonie uit 2014 en zes terugvangsten uit 2016.

Graag wil ik de helpers bedanken voor hun inzet: Tijs van de Berg, Rudy Schippers, Floris Moolenbeek, Harry de Rooij, Pascal Gijsen, Wilma van der Hijden en Cheyenne Schouten. De heer Jan Alberts gaf toestemming op zijn terrein te mogen ringen en nogmaals heel veel dank aan de bestuursleden van het Dineke Sluijters Vogelfonds voor hun snelle positieve reactie.

Mededeling Vogelringstation het Gooi nr. 30

Werkgroep Eempoldertellingen zoekt tellers

Jan Mooij & Irma Hornsveld

De Eempolder is één van de meest bijzondere weidevogelgebieden van Nederland. Dat zien we ook terug in de resultaten van de tweewekelijkse tellingen. Die tellingen worden al ruim 40 jaar uitgevoerd door de werkgroep Eempoldertellingen. Wij zijn op zoek naar nieuwe

medewerkers, zodat we ook in de komende jaren de gegevens kunnen blijven verzamelen. Er wordt geteld op de zaterdagen. We starten om ongeveer 9.00 uur. Alle vogelsoorten en hun aantallen die we zien vanuit de auto worden genoteerd. De telling neemt ongeveer twee uur in beslag.

Voorals je nog niet zo'n ervaren vogelaar bent is dit niet alleen een leuke manier om actief te zijn, maar ook een mogelijkheid om samen met een andere teller veel kennis op te doen over de vogels die zich ophouden in de polder. Heb je tijd en zin één keer in de 6 weken een zaterdagochtend te helpen met de telling? Wil je graag een paar keer meedoen om te kijken of het wat voor je is, stuur dan een mail naar . Eén van ons tweeën zal dan contact met je opnemen om je verder te informeren.

Nestbewoning door huiszwaluwen in 2016 in het Vechtplassengebied, het Gooi en een deel van Eemland

Dick A. Jonkers

Huiszwaluw

Bert Roelofs

Ieder jaar zijn er een aantal spannende momenten voor degenen die zich bezighouden met het tellen van de huiszwaluwnesten in de regio. Waar men zich ook bevindt, men heeft toch de neiging om vanaf half april in de gaten te houden of de huiszwaluw al is gearriveerd vanuit zijn overwinteringsgebied in tropisch Afrika, zuidelijk van de Sahara. Daarna neemt bij een aantal tellers de onrust toe en wordt ongeveer vanaf half mei hier en daar nagegaan, of en waar, al wordt genesteld. Het echte telwerk waarbij wordt gecontroleerd hoeveel paren zich hebben gevestigd begint meestal vanaf half juni.

Dan vindt in het algemeen de eerste telling plaats. Sommigen laten het daarbij, maar er zijn er ook, die in juli of augustus nog een tweede telling uitvoeren. Door vakanties kom het voor, dat de eerste en enige telling later in juli of augustus wordt gehouden. Op de betrouwbaarheid van de telresultaten heeft dit weinig invloed.

Temperatuur en neerslag

In de maand van aankomst (april) was het vrij koud, nat en aan de zonnige kant. Mei was een gunstige maand voor de huiszwaluw om weer op krachten te komen, na de lange trektocht van vele duizenden kilometers. Het was zeer warm, vrij zonnig en er viel een vrijwel normale

hoeveelheid neerslag. In juni daarentegen was het gemiddeld over het hele land zeer nat, somber en warm. De eerste tien dagen waren er grote weersverschillen. In grote delen van het land was het toen vaak droog en zonnig weer.

De warmte resulteerde in zware onweersbuien. In de vroege ochtend van 23 juni trokken die onder andere over Utrecht. Er viel daarbij in korte tijd veel neerslag. In juli was het vrij warm, vrij droog en aan de zonnige kant. Augustus was eveneens gunstig met vrij warm weer, zonnig en het landelijk gemiddelde was aan de droge kant

(KNMI,2016).

Al met al kan wat het weer betreft gesproken worden van factoren, die gunstig zouden kunnen zijn voor een goed broedseizoen.

Grote en kleine kolonies en individuele nestplekken

In het gebied tussen de Vecht en de Eem komen drie grote landschappelijke eenheden voor. Centraal ligt het waterarme hoge Gooi, aan de westflank geflankeerd door het waterrijke Vechtplassengebied. Aan de oostzijde bevinden zich de vrij waterrijke Eempolders. Aan de noordzijde liggen drie randmeren: het IJmeer, Gooimeer en Eemmeer. Op het Gooi na, zijn de andere gebieden de favoriete biotopen van zeer grote aantallen vliegende kleine insecten, vooral muggen. Die houden zich graag in grote aantallen op in gebieden met veel water. Huiszwaluwen zijn er verzot op. Hun voedseltochten beperken zich meestal tot 750 meter van het nest. In het algemeen is dit gemiddeld niet verder dan 450 meter (Cramp, S. et al., 1988). Dit wetende, verklaart dat de grote aantallen, die nestelen op bepaalde plekken. Eén van de toplocaties is de kolonie aan de Noordpolderweg bij Muiden. In 2016 hebben daar maar liefst 115 paren gebroed! Het muggenrijke IJmeer ligt binnen de eerder genoemde afstand. Een gezin met jongen verorbert gemiddeld vijf miljoen muggen gedurende hun verblijf in ons land (Costers, 1994). In de categorie middelgrote kolonies scoorden ook drie boerderijen in de Eempolders goed, met respectievelijk 48, 32 en 28 nesten. In de categorieën met 11-25, 6-10 en 2-5 paren bevonden zich locaties met resp. 22, 25 en 42 nesten per broedlocatie. Blijven nog over de individuele locaties met slechts één nest. Dat waren er 47.

Gemeenten en aantal broedparen

Het totale aantal broedparen was 14 meer dan in het seizoen 2015 (Jonkers, 2015) en is in feite dus vrijwel gelijk. Er waren drie plaatsen, die met kop en schouder boven de andere uitstaken, namelijk

Muiden/Muiderberg, Weesp en Eemnes. Eerstgenoemde ging daarbij aan kop met een grote voorsprong op de nummers twee en drie op de ranglijst. Van de middenmoters waren respectievelijk Loenen a/d Vecht, Eemdijk en Hilversum de uitschieters. Er waren tien gemeenten met enkele tientallen broedparen. De overige plaatsen bungelden daaronder met respectievelijk 17, 8 en 6 broedplaatsen. Van een aantal plekken zijn aantallen opgegeven met een vraagteken, omdat het degene die telde niet duidelijk was of de huiszwaluwen wel of niet gebruik maakten van het nest. De aantallen van de met een vraagteken aangeduide nesten zijn niet meegeteld in het onderstaande overzicht (Figuur 1). In werkelijkheid zou het aantal bewoonde nesten dus groter kunnen zijn geweest. Figuur 1. Aantal nesten per dorp/stad. Kunstnesten en zwaluwtillen Zes kunstnesten waren bezet in Ankeveen en drie in Weesp. In Naarden waren dat er vier en in Muiden één. Op een locatie aan de Kortenhoefse dijk in Kortenhoef bevonden zich zes bezette kunstnesten en vier natuurlijk gebouwde nesten. De zwaluwtill in het Nautisch Kwartier in Huizen werd bezet door drie paren.

Varia

Net als in vorige jaren waren er weer enkele nestplekken die niet meer werden bezet nadat schilder-, of

Dorp/stad	Aantal nesten	
	2016	(2015)
Muiden/Muiderberg	201	(170) +
Weesp	110	(122) -
Nigtevecht	35	(38) -
Nederhorst den Berg	34	(31) +
Vreeland	42	(19) +
Loenen a/d Vecht	69	(56) +
Nieuwersluis	22	(21) +
Ankeveen	32	(50) -
's-Graveland	17	(21) -
Kortenhoef	31	(34) -
Loosdrecht	40	(44) -
Hollandsche Rading	29	(28) +
Hilversum	64	(81) -
Naarden	30	(22) +
Blaricum	6	(0) +
Huizen	8	(14) -
Eemnes	119	(121) -
Eembrugge	32	(28) +
Eemdijk	65	(69) -
Totaal	983	(969) +

Het aantal nesten met tussen haakjes zijn de aantallen van 2015

Tabel 1

stucwerk waren uitgevoerd. Dit soort zaken is niet te voorkomen ook al is men van goede wil en zijn of lijken de condities om te kunnen blijven nestelen gelijk gebleven.

Hoopgevend lijken de vestigingen in de Blaricumse gemeente, waar dit jaar op drie adressen de eerste broedparen zijn gesignaleerd. Bij één van die adressen was er ook nog een nest dat men had verwijderd. Af en toe zijn er in het onderzoekgebied nieuwe broedlocaties aangetroffen.

Huiszwaluwen

Bert Roelofs

Aan de Kleizuwe in Kortenhoef bleek bij het tweede nestbezoek een aantal nesten te zijn afgebroken/opengebroken. De vermoedelijke dader is een kerkuil. Ook in Weesp was een klein aantal nesten verwijderd en kapot gestoken.

Onderzoekmedewerkers

Elk jaar ben ik weer blij dat het korps tellers op peil blijft en er, nadat een aantal van hen om één of andere reden is gestopt, weer anderen bereid zijn om hun werk over te nemen. Er zijn oude getrouwen, die al enkele decennia achtereenvolgend deelnemen aan het onderzoek.

In 2016 werd hulp geboden door: P. Bakker, F. Bakker, G. Bieshaar, E. de Bruin, R. van Dijk, A. Driessen, W. Fokker, L. de Groot, D.A. Jonkers, W. Langendorff, R.G. Moolenbeek, M. Pieren-Olijhoek, G. van der Poel, K. Pranger, P. Schut, A. van Soest, S. Staps, H. van Tol, N.J. van Tol-Coljee en M. van der Weyden.

Geraadpleegde literatuur en andere bronnen

Costers, R. 1994. Alledaagse vogels - deel 48. De huiszwaluw (*Delichon urbica*). De Tringiaan 17(3).

Cramp, S. et al. 1988. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. Volume V. Tyrant Flycatchers to Thrushes. Oxford University Press, Oxford New York: 290.

Glutz von Blotzheim, U.N. & Bauer, K.M. 1985. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 10/1. Passeriformes (1. Teil). AULA-Verlag Wiesbaden: 490.

Jonkers, D.A. 2015. Hoe het de huiszwaluwen verging in 2015. De Korhaan 50(2): 36-37.

KNMI, 2016. Maand- en seizoenoverzicht (en seizoenoverzichten).

Hoe de vogels hun Vogeleiland terug krijgen

(Beheerdag Vogeleiland Huizen)

Huub Casander

Zaterdag 11 maart is het Vogeleiland bij de haven van Huizen weer onder handen genomen om het geschikt te maken voor het doel waar het destijds is voor aangelegd: grondbroeders en watervogels.

Rond negen uur was een door de gemeente ingehuurd aannemer bezig met het te water laten van twee bootjes, waarvan één met een buitenboordmotor. Allereerst werd al het gereedschap vervoerd; bosmaaiers, hooiharken, steekschoppen en snoeischaars.

Dat kostte aanvankelijk wel wat moeite door de lage diepgang.

Voor het overzetten van alle deelnemers werd een andere route gekozen. Dit ging gelukkig vlotter en dat was wel nodig ook.

Er stonden heel wat mensen te wachten. Behalve het personeel van de aannemer waren er ook

leden van Groen Links inclusief de wethouder en leden van Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant. (). Verder nog mensen die zich aangemeld hadden in het kader van NL-doet en uiteraard ook leden van onze Vogelwerkgroep. Bij elkaar konden we de werkzaamheden uitvoeren met 30 personen.

Een aantal van hen, dat door het riet naar het centrale deel liep om daar te starten met het rooien van boompjes, had het geluk om een groep van achttien baardmannetjes te horen en te zien!

Even later werd, in alle drukte, ook nog een rietgors waargenomen.

Ongeveer de helft van de vrijwilligers verwijderde in effectief opererende duo's, alle opslag van bomen op het wat hoger gelegen, centrale deel. De anderen stortten zich onder

aanvoering van vier 'bosmaaiers' op het riet. Een ploeg harkers trok het gemaaide riet bij elkaar, waarna de sjouwers alles afvoerden naar het beboste deel.

Het werk verliep voorspoedig. Vóór de lunch was al het riet gemaaid. De rest van de tijd kon geholpen worden bij het uittrekken en -steken van de boompjes.

Dankzij de inzet van iedereen en de samenwerking tussen de diverse organisaties kunnen we terugkijken op een enorm geslaagde werkdag. Uiteindelijk is er veel meer werk verzet dan we gedacht of zelfs gehoopt hadden.

In de periode van eind maart tot begin juli zal het eiland worden gemonitord door een aantal vrijwilligers van de Vogelwerkgroep.

Laat de vogels nu maar komen!

Subgroep Avifauna

werkgroep

IJsvogels

Jelle Harder

IJsvogel

Hugo Weenen

De ijsvogel is één van de mooiste en meest aansprekende vogels van Nederland. IJsvogels voelen zich goed thuis in waterrijke gebieden met bomen en struiken langs de oevers. Om een nestgang te kunnen graven is een steile, niet te lage oever nodig.

Standvogel

In ons land is de ijsvogel een standvogel. Het voordeel hiervan is, dat een lange en gevaarlijke reis naar een overwinteringsgebied niet noodzakelijk is. Daar staat tegenover dat een lange,

strengere winter voor deze viseter levensgevaarlijk is. Wanneer de ijsbedekking langer dan twee weken duurt, sterven veel ijsvogels. De grootte van de broedvogelstand is dan ook in grote mate afhankelijk van al of niet

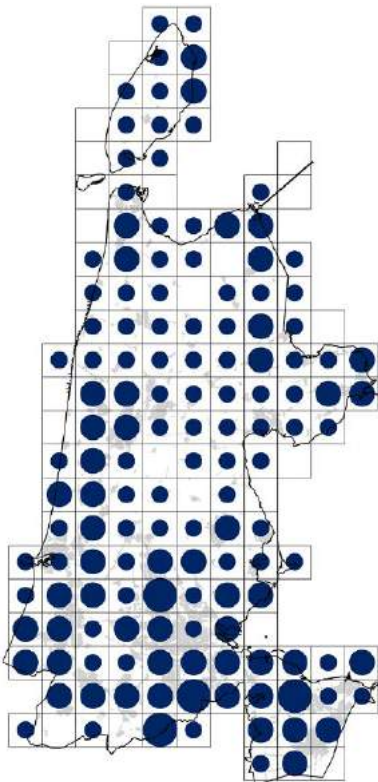
strengere winters. Is de sterfte hoog geweest, dan is het aantal broedvogels in het aansluitende broedseizoen laag.

Voorkomen

In de atlaswinters zijn in 137 (87%) atlasblokken (gebieden van 5 vierkante kilometer) ijsvogels in Noord-Holland vastgesteld. In 133 blokken gaat het om aantallen die variëren tussen 1 en 10, in slechts vier atlasblokken tussen 11 en 25. Die laatste blokken bevinden zich in het zuidelijk deel van de provincie, in het Vechtplangebied, langs de randen van de Haarlemmermeer en ten noorden van Amsterdam. Atlasblokken waar de soort niet is vastgesteld, bevinden zich vooral in open poldergebieden. Deze open gebieden stellen in de winter zwaardere eisen aan ijsvogels dan die in de buurt van steden en dorpen. Met de daar aanwezige beschutting van bomen en struiken, is de gemiddelde temperatuur net wat hoger, plus dat er minder wind is.

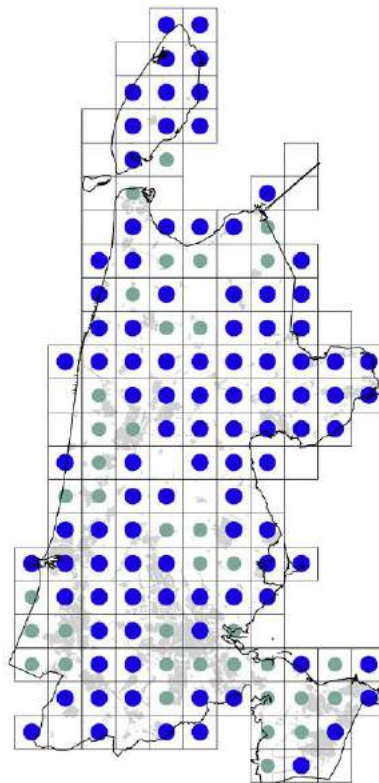
Veranderingen

Van de ijsvogel is in ons land het aantal broedparen de laatste jaren sterk toegenomen; vooral in Noord-Holland is dat in zeer sterke mate het geval. Omdat de ijsvogel een standvogel is, heeft dat een onmiddellijk effect op het voorkomen in de winter. In de periode 1978-1983 werden in de winter in

verspreiding

- 1 - 3 ex
- 4 - 10 ex
- 11 - 25 ex

verandering

- alleen in 1979-1983
- beide perioden
- alleen in 2012-2016

slechts 38 blokken ijsvogels vastgesteld. In de recente atlaswinters waren dat er dus 137, ruim driemaal zoveel. Een belangrijke oorzaak voor deze toename is de klimaatverandering, die zich begin deze eeuw duidelijk manifesteert met veel zachtere winters. Ook de toenemende

belangstelling voor deze vogel heeft ertoe geleid dat steeds meer vrijwilligersgroepen in de provincie broedwanden afsteken en dat er bij vorst wakken open gehouden worden. Tenslotte speelt het toegenomen aantal waarnemers dat ijsvogelwaarnemingen digitaal meldt zeker een rol. Daardoor

worden alle waarnemingen ingevoerd in de databank van Waarneming.nl. Die laatste site was een belangrijke aanvullende bron bij de atlassamenstelling.

Dit artikel was eerder geplaatst in: 'Tussen Dijk en Duin'.

Het VWG Tuinvogelonderzoek is stopgezet

Egbert Leijdekker

In 1992 is door Dick Jonkers het tuinvogelonderzoek (ook wel tuinvogeltelling genoemd) gestart.

De aanleiding tot dit onderzoek was voornamelijk het enthousiast maken van mensen voor de vogels in de eigen tuin.

Wekelijks werden de waargenomen soorten geteld, waarna de tellijsten (toen nog per post) werden opgestuurd.

Die gegevens werden handmatig verwerkt, hetgeen een uiterst tijdrovende aangelegenheid was.

In een jaarlijkse rapportage werden de eindresultaten gepresenteerd en konden er conclusies worden getrokken.

Een aantal jaren geleden is de verwerking van de gegevens veranderd en sindsdien werden de tellijsten in Excel gemaïld, waarna die voor het merendeel automatisch konden worden verwerkt. Dat beperkte zich overigens alleen tot de getallen, de conclusies bleven nog steeds handwerk.

In de loop der jaren is wel gebleken dat, ook al verhuisden leden, zij mee bleven doen aan de telling, met als gevolg dat het waarnemingsgebied wel erg divers is geworden.

Onderzoek beëindigd

Medio 2016 is besloten om, na 25 jaar, dit onderzoek te beëindigen. Veel tellers zijn in de loop der jaren, om

allerlei redenen, afgehaakt en het kost erg veel moeite om nieuwe medewerkers te vinden.

Daar komt nog bij, dat veel tellers helaas om verschillende redenen niet meer wekelijks in ieder kwartaal kunnen tellen. Or is er maar een relatief kleine groep van tellers die nog consequent telt.

Geen wetenschappelijk waarde

Mede als gevolg hiervan kan worden gesteld, dat er geen enkele wetenschappelijke waarde meer aan de gegevens kan worden ontleend.

In overleg met Dick Jonkers heeft het bestuur helaas het besluit moeten nemen om dit onderzoek te beëindigen.

Soortgelijk onderzoek

De tijden zijn overigens ook enorm veranderd.

Zo doet Vogelbescherming Nederland jaarlijks een soortgelijk onderzoek, zijn er steeds meer databases beschikbaar die veel informatie bevatten, en zijn er inmiddels alternatieven om aan een dergelijk onderzoek deel te kunnen nemen.

De merel, graag geziene gast in onze tuinen Hans Hover

Ontvangen literatuur

Paul Keuning

Vogels en kruiden, een mooi voorbeeld van vogelbescherming op het land van boer Jan Rutte binnen de gemeentegrenzen van Zaandam. Het betreft een 'Inventarisatie van broedvogels en planten in 2016'. Dit exemplarische verhaal stond in De Kieft van maart 2017. Een samenvatting van het telrapport van Frans Parmentier.

Metamorfose

Dit verslag gaat over het biologisch-dynamische melkvee familiebedrijf van Jan en Corrie Rutte, ruim 100 ha weiland, grotendeels eigendom van Staatsbosbeheer. Het lijkt in dit opzicht op wat Jan en Celine Roodhart bij ons doen in de Eempolders. Op het bedrijf is een metamorfose tot stand gebracht door kruidenrijk grasland toe te staan met langs de randen bloemen, veenmos en rietland. Sommige delen zijn drassig, maar voor de koeien zijn er ook redelijk droge delen. Het beheer van het grasland wordt voortdurend afgestemd op de wensen van de weidevogels. Dat betekent dat er 'in trappen gemaaid wordt'. Die term had ik nog niet eerder gehoord. Ik stel me voor dat het zo iets is als het in mozaïekmaaien, waarbij eind mei stroken grasland overgeslagen worden. Vogels met pullen hebben dan nog een goed heenkomen in de niet gemaaide

stroken.

Vochtig schraalland

Zo'n 8 ha wordt beheerd als vochtig schraalland. Hier wordt niet bemest en gemaaid, dat gebeurt pas na 25 juni. Een bijzondere plek is een wat hoger liggend perceeltje, dat nu beheerd wordt als botanisch hooiland. Hier groeien o.a. de moeraswespenorchis en het kleverige ogentroost. Rietorchis en varens vind je tussen het riet langs het water van de Gouw.

Werkwijze bij het tellen

Tussen eind maart en eind juni zijn vijf telrondes gemaakt, waarbij elke telling zo'n vier uur in beslag nam. Grotendeels werd vanuit de auto geteld, maar om het midden, of de rand langs de Gouw te tellen werden soms te voet insteken gemaakt. In codes werden de volgende gedragingen op kaart vastgelegd: individuele vogel (1), paar in potentieel broedgebied (2), paring of baltsgedrag (3), alarmgedrag (4), nestvondst (5), alarmgedrag duidend op jongen (6) en waarneming van jongen (7). Met deze gegevens werden volgens Sovon-richtlijnen territoria vastgesteld. Per soort is een stippenkaart ingetekend. Ook de kruiden en varens werden op drie locaties geteld en vastgelegd op een streepjeslijst. De dichtheid aan kritische weidevogels

op het land van Rutte bedroeg in 2016 135 territoria per 100 ha. Die aantallen waren in 2015 en 2014 respectievelijk 116 en 199 territoria.

Het broedsucces

Een paartje met eind mei/begin juni vliegvlugge jongen noem je succesvol. Zet je dat af tegen het totaal aantal paartjes van die soort in dat gebied, dan heb je het Bruto Territoriaal Succes (BTS). Wel moet je de oppervlakte dan nog herleiden tot 100 ha.

De stijgers en dalers in 2016:

- Met een BTS van 75% voor de tureluur ging het uitstekend met die soort.
- Het succes bij de grutto was met een BTS van 44% matig te noemen.
- De Kievit had het moeilijk met een nat, koud voorjaar. Door tweede legfels liepen er begin juni toch nog 21 paar rond met pullen, een BTS van 40%.
- De scholekster had een BTS van 50%: Er waren 16 paar waarvan er eind juni van 8 paren jongen rondliepen.

Voor de plantenliefhebbers: probeer dit nummer van De Kieft te pakken te krijgen. Je mag het van mij lenen (Paul Keuning). Met 49 soorten is dit een plek om te onthouden. Engels raaigras komt niet voor op de lijst! Voor de echt geïnteresseerden: Jan Parmentier, de coördinator, schreef ook nog een uitgebreider rapport.

Wat was er nog meer interessant in de vogelbladen?

De Dompfoorn jrg. 50 (1) maart 2017. Tijdschrift van Natuur- en Vogelwacht 'De Vijfherenlanden'. Christiaan Diem meldt de activiteiten van de vogelafdeling van deze natuurwerkgroep. Men is druk bezig met het monitoren van het hele gebied. Nu kunnen er nog geen uitspraken gedaan worden over trends. Zwarte sterns op vlotjes: vorig jaar 13 pullen, er waren 15 broedpaar. De ringer in het werkgebied heeft 13 bosuilen, 11 steenuilen en 26 kerkuilen van een ring voorzien. De 12 torenvalken werden bijna allemaal

geringd. Er is een route uitgezet voor de PTT telling. Hans Evers doet ook een BMP-telling op twee plaatsen. Voortrekkers van deze natuurvereniging werden koninklijk onderscheiden.

Tussen Duin & Dijk jrg. 16 (1) 2017. Frank van Groen deed uitgebreid onderzoek naar het voorkomen van de grote alexanderparkiet. Niet te verwarren met de halsbandparkiet. De grote alexanderparkiet is tegen de 60 cm en daarmee 20 cm groter dan de halsbandparkiet. Hij ziet er met zijn dikke haaksnavel en dikke ronde kop

echt anders uit. Deze oorspronkelijke uit Pakistan en Noord-India afkomstige vogel, is erg in trek als huisdier. Ontsnapte vogels hebben zich met succes vooral in Amsterdam gevestigd als holenbroeder; er zitten nu al ruim duizend vogels.

Dutch Birding jrg. 38 (6) 2016. Tijdschrift over palearctische vogels. Een mooi blad voor bijzondere soortenjagers. Ikzelf vind de roodborst in mijn achtertuin minstens zo mooi als een op de Maasvlakte verdwaalde rosse waaierstaart, in feite een tamelijk

---

grauw vogeltje. Maar ik zal mijn mening achterwege laten, dit zijn de artikelen uit dit nummer:

-G. Rodriguez & J. Elorriaga

'Identification of Rüppell's and White-backed Vulture and vagrancy in de WP'.

-L. Edelaar & E.B. Ebels 'Thayers

Meeuw bij Egmond en Bergen in april 2015.'

-S. Howell & F. Schmitt

'Pincoya Storm Petrel: comments on identification and plumage variation'.

-A. Wassink

'Birds of Kazakhstan: New and interesting data, part 7'.

-Waarnemingen juli t/m sept. 2016.

-J. Vlot.

Rosse waaierstaart op de Maasvlakte.

De Kieft jrg. 40 (3) 2016.

Vogelbeschermingswacht Zaanstreek. Martien Roos meldt ruim 20% meer bezette nesten bij de huiszwaluwtekening in 2015. Bob van Duin doet verslag van 'Weidevogelbescherming in 2015 op de weilanden van maatschap AI in bij Krommenie'. Broedsucces: Kievit en scholekster stabiel in de periode 2010 – 2015; de grutto 30% minder en de tureluur 25% meer.

Ed Staats schrijft dat bij het evenement

'Wandelen over het water', een

wandeling door de Zaanse weidegebieden, op twee pinksterdagen 45 vogelsoorten zijn gezien.

-Gerrit Bocherm doet tenslotte verslag van dertig jaar vogels ringen op Vlieland.

De Kruisbek jrg. 60 (1) april 2017.

Vogelwacht Utrecht. Harry de Rooij schrijft over 'De slechtvalk in de provincie Utrecht' Vanuit de Werkgroep Slechtvalk Nederland schetst de auteur de recente toename in Utrecht, waar op vier aangelegde broedplaatsen op hoge gebouwen gebroed wordt en nog een 'wild' broedgeval op het Jaarbeursgebouw.

De Tringiaan jrg. 40 (1) 2017. VWG

Schagen e.o. De zeer actieve zwaluwengroep telde 595 huiszwaluwen in 19 plaatsen. Ten opzichte van 2007 een winst van bijna 200 broedparen. Frits Voemans toont, in een samenvatting van onderzoek aan de universiteit van Wageningen, aan dat biodiversiteit, meer soorten bomen door elkaar, goed is voor de variatie in plantensoorten en vogels. Leuk artikel over de koekoek. Wist u, dat een jonge koekoek half augustus alleen de trek naar Afrika maakt?

Het Vogeljaar jrg. 64 (4) 2016.

Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming. In de serie 'De Nederlandse vogelfamilies' beschrijft Marcel Boer nu de zwaluwen, vliegenvangers en de klauwieren. Boeiend om te lezen, veel feiten geven een aanvulling op de gewone vogelgids. Zo meldt de auteur dat een boerenzwaluw met nestjongen niet verder dan 300 meter in de omtrek van zijn nest zijn insecten bij elkaar zoekt in 500 voedselbeurten Dat is goed voor ruim duizend insecten per jong per dag! Nooit geweten dat gierzwaluwen wisselend wakende hersenhelften hebben, een mooie manier om vanaf grote hoogte een hazenslaapje te doen en tegelijk alert te blijven. Bij de klauwieren ook aandacht voor de klapekster, die sinds 2002 niet meer in Nederland broedt. Eddy Janssens breidt zijn ornithologische horizon uit dankzij de vouwfiets. Gerard de Kroon plaatst vraagtekens bij het lokken van nachtvogels met geluid, waar o.a. de waterral uit zijn koers gebracht wordt. Ethisch vindt hij het niet verantwoord, maar de wet is daar niet eenduidig over

---

Weidevogels blijven extra aandacht verdienen

Weidevogels zijn niet weg te denken uit het Noord-Hollands landschap. Daarom investeert de provincie Noord-Holland ook in 2017 in hun leefgebied.

Noord-Holland bevat van de grootste weidevogelpopulaties van Nederland. Er is in het verleden veel geïnvesteerd, mede dankzij de inzet van veel vrijwilligers, agrariërs en natuurbeheerders. Toch zijn de weidevogelpopulaties afgelopen decennia fors gedaald door onder andere de intensivering van de landbouw en oprukkende bebouwing. Met gerichte subsidies kan het resterende leefgebied van weidevogels beter worden ingericht en worden hun kansen om succesvol te broeden vergroot.

Vanuit de provinciale Uitvoeringsregeling Groen is € 150.000,- beschikbaar gesteld en vanuit het ministerie van Economische Zaken € 150.000,- voor een pilotstudie. De provincie heeft met de agrarische collectieven een gezamenlijk voorstel ingediend voor deze studie van grasland met inheemse kruiden. Kruidenrijk grasland is belangrijk voor de kuikens van de weidevogels; zij vinden er voedsel en kunnen er schuilen. De agrarische collectieven voeren het project uit in samenwerking met alle partners. De pilot heeft een looptijd van drie jaar. Het project wordt nader vormgegeven door de collectieven en de verwachting is, dat in het najaar van 2017 met het inzaaien van kruidenrijke graslanden kan worden gestart.

Boekbespreking

Dick A. Jonkers

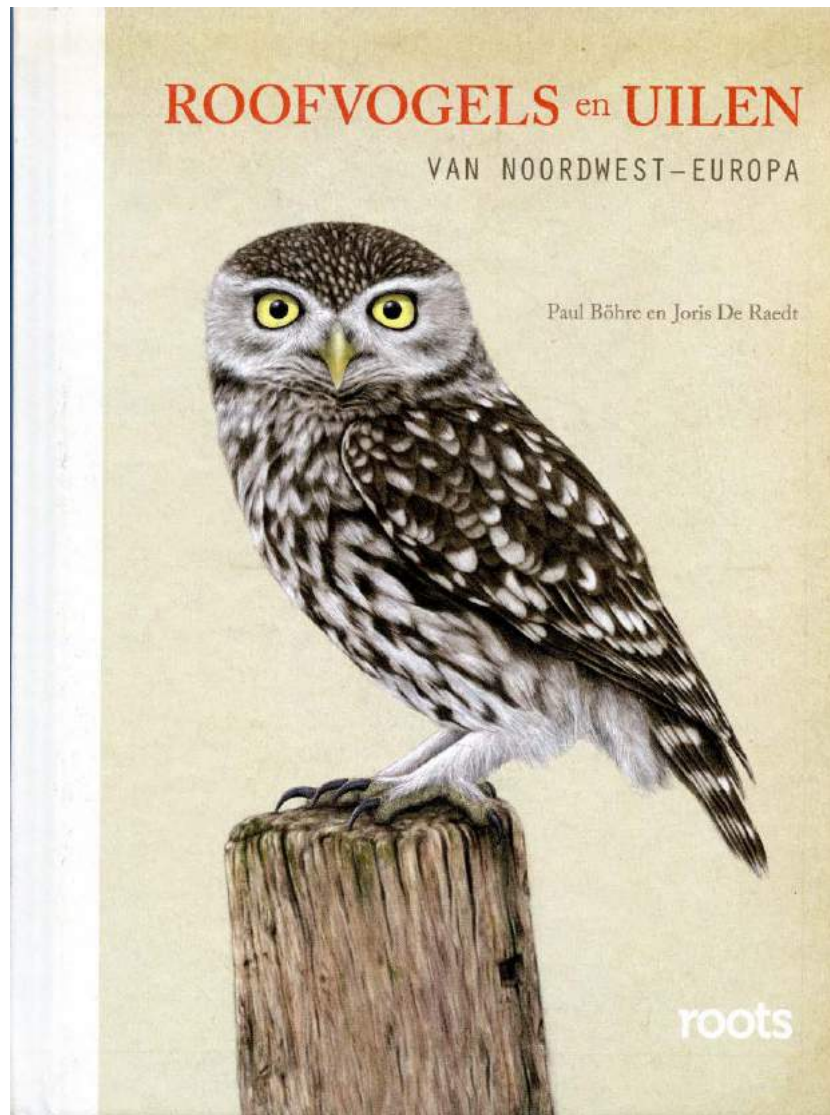
Er zijn in ons land al vele tientallen boeken verschenen over roofvogels en/of uilen. De belangstelling voor deze soortgroepen is groot en de markt lijkt niet te verzadigen. De nieuwste loot aan de stam is het boek over roofvogels en uilen van Noordwest-Europa.

Op de omslag van het boek 'Roofvogels en uilen van Noordwest-Europa' prijkt een natuurgetrouwe illustratie van een op een paal zittende, bijna levensgrote steenuil, die met een fixerende blik zit te kijken. Een veelbelovende afbeelding. Op de binnenzijde van de omslag wordt de gebruiker getroffen door de miniaturen van gestileerde roofvogel- en uilenkoppen, waarvan de ogen eveneens de lezer aanstaren. Paul Böhre, redacteur van het natuurmagazine Roots en illustrator Joris De Raedt, hebben dit boek samen gemaakt en er in woord en beeld een prachtige uitgave van gemaakt. Beiden zijn zij gefascineerd door roofvogels, wat door het hele boek heen blijkt. De liefde voor het onderwerp komt onder meer naar voren in de illustraties, die, om met de hoofdredacteur van Roots te spreken, tekeningen met een hart zijn. Die zijn op een heel bijzondere wijze tot stand gekomen. Niet op papier

gemaakt, maar vervaardigd met hulp van een tekentablet. Computerwerk dus. Het zijn stuk voor stuk schilderijtjes. Klasse! Er komen 21 soorten roofvogels en 10 uilensoorten aan de orde.

Van die roofvogels broeden dertien soorten in ons land. De ruigpootbuiser is wintergast. De andere soorten trekken al dan niet en min of meer regelmatig door of zijn dwaalgast. Zeven van de elf uilensoorten zijn een regelmatige broedvogel in Nederland. Bij de ruigpootuil is dat onregelmatig het geval.

Een van de hoofdstukken gaat over verwantschap en het feit dat roofvogels en uilen twee van elkaar gescheiden vogelgroepen zijn. Interessant is het deel, waarin vleugelvormen en

spanwijdtes tussen de vleugels worden vermeld. Het silhouet van de respectievelijke soorten is afgebeeld. Tegelijkertijd, worden de uiteenlopende jachttechnieken beschreven. Dezelfde formule wordt gehanteerd voor de uilen. De beschrijvingen die volgen, zijn zeer volledig en bevatten opnieuw mooie illustraties. Elke soort heeft een 'paspoort', waarin gegevens snel zijn op te sporen. Op de dwaalgasten, gieren en de sneeuwuil na, is van elke soort een verspreidingskaart aanwezig. Daarop is het verspreidingsgebied aangegeven gedurende de zomer, de winter, of het hele jaar door. De tekst biedt een keur aan relevante informatie, die zeer toegankelijk is. Leuk is o.a. dat daarbij silhouetten zijn opgenomen van de prooidieren.

Verder bevat het boek tips voor het zien van roofvogels en uilen en het vervaardigen van illustraties. Ook een hoofdstuk over anatomie en een over eieren. Voor degenen die de terminologie niet beheersen is een lijst met verklaringen aanwezig. Het geheel is niet alleen een aanrader voor hen die al liefhebber zijn van roofvogels en uilen, maar ook voor allen, die er tot nu toe oppervlakkig belangstelling voor hadden. Mijn complimenten voor de auteurs van dit fraaie boek.

Böhre, P. & Raedt, J. de 2016. Fontaine Uitgevers, Hilversum. Flexibinding. 256 pagina's. 18 x24 cm. ISBN 978 90 5695 724 5. Prijs € 19,95.

Programma

Samengesteld door Wouter Rohde

Donderdag 25 mei 2017 Horsterwold

o.l.v. Frank van de Weijer en Poul Hulzink.

Vertrektijd: 05.00 uur vanaf NS Bussum-Zuid.

Vreemd genoeg gaan wij met onze VWG-excursies hier niet vaak naartoe. Het excursiedoel is 'De Stille Kern' en omgeving. Het Horsterwold is een vrij nieuw en groot natuurgebied in Zuidelijk Flevoland, niet ver van het Gooi. Met 4200 hectare is het Horsterwold zelfs het meest uitgestrekte bosgebied in de IJsselmeerpolders en het grootste aaneengesloten loofbos van West-Europa. Bijzonder in dit jonge rijke gebied met verschillende biotopen is, dat de toegang ook vrij is buiten de paden. Afwisselende houtopstanden, open struweel en open waterpartijen en rietland bieden een veelheid aan biotopen voor verschillende

vogelsoorten. Opvallend is de hoge dichtheid aan vogels in dit voedselrijke gebied. Beleef het vroege ochtendkoor van vogelzang in dit gevarieerde en uitgestrekte gebied. Kans op o.a. wiewelaar, zomertortel, raaf etc. Bent u niet bang voor loslopende konikpaarden, runderen, vossen, boommarters, reeën en damherten? Zet uw wekker dan extra vroeg en ga mee met de vroege vogelexcursie naar dit fantastische vogelrijke gebied! Deelnemers dienen goed te kunnen lopen. Waterdichte hoge schoenen of laarzen aanbevolen.

Vrijdag 26 mei 2017, Zouweboezem

o.l.v. Wouter Rohde.

Vertrektijd: 05.00 uur vanaf NS Bussum-Zuid.

Wandeleexcursie Zouweboezem (tussen Meerkerk en Ameide in ZH). De Zouweboezem is een eldorado voor (beginnende) vogelaars. Met goed weer zitten en zingen riet- en moerasvogels vlak voor je neus. Eén van de grootste broedkolonies van purperreigers in Nederland bevindt zich hier. Verder kunnen we in het gebied ooievaar, bruine kiekendief, porseleinhoen, poelsnip, kwartelkoning, zwarte stern, en blauwborst tegenkomen, naast heel veel 'gebruikelijke' soorten. Het terrein bestaat voornamelijk uit rietvelden in verschillende verlandingsstadia, die we goed kunnen overzien vanaf de kade en de dijk en vanuit een kijkhut. We zijn rond 12.00 uur weer terug.

Zaterdag 27 mei 2017, Openbare lezing en opening foto expositie

Aanvang: 15.00 uur.

Locatie: Brinkhuis Laren, Brink 29.

Ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken organiseert de werkgroep Fotografie van de Vogelwerkgroep een expositie van foto's van vogels en landschappen in

het Gooi in het Brinkhuis in Laren.
15.00 uur Openbare lezing
weidevogelherkenning door Bertus van
den Brink.
15.30 uur Opening foto expositie.
Leden en niet-leden zijn van harte
welkom!

Vrijdag 2 juni 2017, OPENBARE excursie Bovenmeent

o.l.v. Wouter Rohde, Koos Koopmans
en Kees Tegelberg.

Vertrektijd: 19.30 uur vanaf
parkeerplaats bij de molen van
Ankeveen aan de Loodijk /
Gooilandseweg.

Openbare excursie in het kader van 50
jaar VWG Gooi en Omstreken.

Maandag 5 juni 2017, Groene Jonker

o.l.v. Antje van Slooten en Peter
Jansen.

Vertrektijd: 08.00 uur vanaf NS
Bussum-Zuid.

Een prachtig moerasgebied met
verrassende soorten. We zijn om 13.00
uur weer terug.

Vrijdag 9 juni 2017, de Snip en Aardjesberg

o.l.v. Poul Hulzink.

Aanvang: 19.30 uur vanaf
parkeerplaats bij restaurant Robert.

Vrijdag 16 juni 2017, Westbroekse Zodden

o.l.v. Margreet Bijpost, Hedwig
Schoorlemmer.

Aanvang: 19.00 uur vanaf NS
Hollandsche Rading, verzamelen op de
P&R parkeerplaats.

Vanaf de parkeerplaats van NS
Hollandsche Rading carpoolen we in
ongeveer 10 minuten naar de Zodden.
We maken een heerlijke
avondwandeling langs rietkragen en
moerasbos, met kans op purperreigers.
Rond 22:00 uur zijn we weer terug.

Zaterdag 24 juni 2017, Bargerveen

o.l.v. Dick Jonkers, Frank van de Weijer
en Kees Tegelberg.

Vertrektijd: 05.00 uur vanaf NS
Bussum-Zuid.

Zondag 25 juni 2017, zwaluwen Nautisch Kwartier en de Pier van Huizen

o.l.v. Mieke Pieren-Olijhoek.

Vertrektijd: 10.00 uur vanaf
parkeerplaats van het Fletcher Hotel in
het Nautisch Kwartier.
We gaan kijken naar de
boerenzwaluwen, huiszwaluwen en
oeverzwaluwen. Om 12.00 uur eindigt
de excursie.

Vrijdag 30 juni 2017, Nachtzwaluwen

o.l.v. Kees Tegelberg.

Vertrektijd: 20.45 uur vanaf NS
Bussum-Zuid.

Elk jaar weer is het enerverend om stil
te staan (in twee betekenissen) tot je de
sonore ratel van de nachtzwaluw in de
verte hoort. En intussen komt
regelmatig de houtsnip langs de
bosrand vliegen. Spektakel zonder
kabaal, natuur in optima forma. In
verband met weersomstandigheden:
vooraf aanmelden per e-mail, dan krijg
je bericht als het niet doorgaat.

Zaterdag 1 juli 2017, Gierzwaluwen

Aanvang: ongeveer 21.30 uur, een uur
voor zonsondergang.

We gaan gierzwaluwen bekijken, vooral
rondom hun nestgelegenheden. De
excursie is afhankelijk van het weer en
de nestlocaties. Meld je aan en je hoort
kort tevoren welke dag in juli het gaat
worden en waar vandaan we
vertrekken.

Zaterdag 12 augustus 2017, Tiengemeten

o.l.v. Dick Jonkers.

Vertrektijd: 08.00 uur vanaf NS-Bussum
Zuid.

We gaan rond het eiland lopen, na een
spannende overtocht over het
Haringvliet.

Eten en drinken meenemen. En heb je
een telescoop, dan komt die goed van
pas.

De verwachting is dat we om 15.00 uur
weer terug zijn in Bussum.

Zondag 27 augustus 2017

Lauwersmeer

o.l.v. Poul Hulzink en Wouter Rohde.

Vertrektijd: 07.00 uur vanaf NS-Bussum
Zuid.

Het Lauwersmeer aan het begin van de
najaarstrek belooft een hoop fijne
waarnemingen.

We gaan tegen de klok in (en dus met
de zon in de rug) langs diverse hutten

en kijkpunten.

Tussen de middag nemen we een korte
pauze bij een van de visrestaurants van
Lauwersoog.

We eindigen bij de Ezumakeeg.

Waarnemingen uit het verleden zijn
geen garantie voor de toekomst maar
we noemen toch de baardmannetjes,
reuzenster, slechtvalk en kleine
strandloper.

We verwachten om 17.30 uur weer
terug te zijn in Bussum-Zuid.

Donderdag 21 september 2017, Lezing 'de Spreeuw'

door Koos Dijksterhuis.

Aanvang: 20.00 uur.

Locatie: Infoschuur.

Vrijdag 29 september t/m zondag 1 oktober, Najaarsweekend Terschelling

Nadere informatie t.z.t. via de
nieuwsbrief en de website.

Tureluur

Hans Hover

Adressenlijst

Postadres VVG Vlie 30 - 1273 WN Huizen

Website www.vwggooi.nl Alle actuele info over excursies, inschrijven voor de weekenden en overig nieuws vindt u hier

Bankrekeningen Triodosbank: NL17 TRIO 0391 1047 99

Rabobank: NL17 RABO 0155 9631 39

t.n.v. Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.

t.n.v. Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.

Bestuur van de Vogelwerkgroep

Voorzitter	Piet Spoorenberg	Celebeststraat 36	3742 DD Baarn	035 – 5436371	voorzitter@vwggooi.nl
Secretaris	Huub Casander	Vlie 30	1273 WN Huizen	035 – 5259131	secretaris@vwggooi.nl
Penningmeester	Egbert Leijdekker	Dr. A. Kuyperlaan 18a	1402 SC Bussum	06 83567957	penningmeester@vwggooi.nl
Subgroep Ledencontacten	Wouter Rohde	prof. De Jongstraat 3	1221 HX Hilversum	035 – 6422629	excursies@vwggooi.nl
Subgroep Communicatie	Ton van den Oudenalder	Floriszlaan 40	3742 MK Baarn	035 – 5432666	oudenalder@casema.nl
Subgroep Avifauna	Juun de Boer	Waldecklaan 35	1213 XV Hilversum	035 – 6854573	avifauna@vwggooi.nl

Ledencontacten

Lezingen en contactavonden zijn in de Infoschuur GNR, Naarderweg 103, 1217 GL Hilversum (bij de natuurbrug).

Vogelcursus	Francis Bakker	Schuttersweg 81	1217 PW Hilversum	035 – 6560067	cursussen@vwggooi.nl
Lezingen	Feiko Prins	Hindelaan 23	1216 CS Hilversum	035 – 6217017	lezingen@vwggooi.nl
Excursies, weekenden (binnenland):					
	Wouter Rohde	contactgegevens, zie hierboven			
Promotie en verkoop	Nel Huese	Elzenlaan 40	1214 KM Hilversum	035 – 6248716	promotie@vwggooi.nl
Bibliotheek en archief	Paul Keuning	Stam 26	1275 CJ Huizen	035 – 5268281	pw.keuning@solcon.nl
Buitenland excursies	Evert Constandse			035 – 5317565	buitenland@vwggooi.nl
Fotowerkgroep	Hugo Weenen	Koggewagen 88	1261 KD Blaricum	035 – 5241123	fotografie@vwggooi.nl
Ledenadministratie	zie binnenblad voorzijde				

Het **Dineke Sluijters Vogelfonds** financiert projecten voor vogelbescherming en studie:

zie voor het indienen van projectvoorstellen de website van de VVG

Adres: vogelfonds@vwggooi.nl

Nog een nuttig adres om bij de hand te hebben:

Vogelziekenhuis Naarden Erik Bruinning Burgemeester J. Visserlaan 1 1411 BR Naarden 035 – 6945658

Communicatie

Website	Dirk Prop	035 – 5253723	webmaster@vwggooi.nl
Nieuwsbrief VVG	Wil je de Nieuwsbrief op je mail ontvangen: aanmelden bij nieuwsbriefvwg@vwggooi.nl , of via de website Het opstellen van nieuws voor een Nieuwsbrief loopt via: penningmeester@vwggooi.nl		
Vogelwaarnemingen	zie www.gooi.waarnemingen.nl		
Redactie De Korhaan,	zie binnenzijde voorblad		

Wergroepen Subgroep Avifauna	Coördinatoren	Telefoon	E-mail
1. Watervogeltellingen	Vacant		
2. Eempoldertellingen	Jan Mooij	035 – 5429725	mooij.noorman@planet.nl
3. Weidevogelnestbescherming	Gert Bieshaar /Frits During	035 – 5311002	g.bieshaar1@kpnplanet.nl
4. Zwaluwenonderzoek	Dick Jonkers /Gert Bieshaar	035 – 5260456	dickjonkers@telfort.nl
5. Zwaluwkring Huizen	Mieke Pieren-Olijhoek	06 – 44101890	zwaluwen@vwggooi.nl
6. Zwaluwkring Ankeveen	Arda van der Lee	035 – 6562309	alder306@planet.nl
7. Zwaluwkring Hilversumse Meent	Pieter Schut / André van Soest	035 – 6936811	pieter.schut@Planet.nl
8. Vogelringstation	Harry de Rooij	035 – 6289470	harryderooij@planet.nl
9. Nestkasten	Ronald Beskers	035 – 5387341	nestkastonderzoek@vwggooi.nl
10. Steenuilen	Frank van de Weijer	035 – 5311207	fh.vd.weijer@hccnet.nl
11. Kerkuilen	Harry de Rooij /Gerard Mijnhout	035 – 6289470	harryderooij@planet.nl
12. Roofvogels	Harry de Rooij	035 – 6289470	harryderooij@planet.nl
13. Ijsvogels	Jelle Harder	035 – 6937858	jelleharder@hetnet.nl
14. Broedvogelinventarisaties	Dirk Prop /Piet Spoorenberg	035 – 5253723	broedvogels@vwggooi.nl

Coördinatieteam Juun de Boer (voorz.) & Dirk Prop

Voor ongelukken en/of problemen, die ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

